

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra praktické teologie

Bakalářská práce

Výskyt kyberšikany a její znalost na základní škole Nerudova 9
v Českých Budějovicích.

Vedoucí práce: Mgr. Lucie Maliňáková
Autor práce: Petra Horváthová
Studijní obor: Sociální a charitativní práce
Ročník: 4. ročník

2013

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s §47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Teologickou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací These.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum

Podpis studenta

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Lucii Maliňákové za metodické vedení při psaní mé bakalářské práce, za cenné rady, užitečné připomínky a její lidský a přátelský přístup. Velký dík patří vedení Základní školy Nerudova 9, především panu řediteli Mgr. Zbyňkovi Trmalovi a paní zástupkyni Mgr. Miriam Kubů za vstřícný přístup a povolení provést výzkum mezi jejich žáky.

Dále bych chtěla poděkovat mým blízkým za projevenou trpělivost v čase mého studia a hlavně v době jeho zakončování. Za pomoc s Excelem děkuji Lukášovi a Terce za korekci.

Obsah

Úvod	1
1. Teoretická část	3
1.2 Internet	3
1.2.1 Internet v České Republice a Evropě	3
1.2.2 Internet ve světě	5
1.3 Mezilidská komunikace	6
1.3.1 Druhy mezilidské komunikace	6
1.4 Sociální sítě, diskusní fóra a blogové aplikace	8
1.5 Pozitiva a negativa internetové komunikace	12
1.5.1 Pozitiva internetové komunikace	12
1.5.2 Negativa internetové komunikace	15
1.6 Rizika internetové komunikace	16
1.7 Kyberšikana	20
1.8 Prevence nebezpečí na Internetu	22
2. Praktická část	26
2.1 Východisko výzkumu	26
2.2 Cíl výzkumu	26
2.3 Výzkumné metody	28
2.4 Kostra dotazníku	28
2.5 Sběr a zpracování dat	29
2.6 Výsledky výzkumu	29
2.7 Verifikace hypotéz	36
2.7.1 <i>Hypotéza 1: Znalost pojmu kyberšikana je u žáků 2. stupně ZŠ Nerudova až 60%.</i>	36
2.7.2 <i>Hypotéza 2: Obětí kyberšikany je méně než 10% dětí</i>	37
2.7.3 <i>Hypotéza 3: Více než polovina dotázaných dětí slyšela o kyberšikaně učitele.</i> ..	38
2.7.4 <i>Hypotéza 4: Děti považují kyberšikanu za nebezpečnou.</i>	38

2.7.5	<i>Hypotéza 5: Děti jsou kyberšikaně otevřené jako způsobu zábavy</i>	40
2.7.6	<i>Hypotéza 6: Děvčata jsou opatrnější v rozšiřování osobních informací na internetu než chlapci</i>	41
2.7.6	<i>Hypotéza 7: Žáci se svěří spíše kamarádům než rodičům</i>	42
3.	Diskuse	43
	Závěr	47
	Seznam použité literatury	48
	Seznam příloh	51
	Abstrakt	62
	Abstract	63
	Příloha č. 1 (dotazník)	52
	Příloha č. 2 (výsledky tabulky)	55

Úvod

V době mého studia oboru Sociální a charitativní práce jsem pročetla mnoho zajímavých monografických publikací. Z hlediska sociálního fungování (a sociální interakci) mě zaujaly sociálně patologické jevy zejména u dětí od narození až po adolescenty.

Nejvíce ve mně ulpěla kniha Michala Koláře Bolest šikanování, kde obsáhlé příklady šikany na různých školách mě velmi znepokojily, a zároveň mi vnukly myšlenku prozkoumat tento jev na jedné nebo na více školách v mém kraji.

Při zkoumání k získání potřebných publikací pro mou práci jsem narazila na knihu Kyberšikana od Vanessy Rogers. Při prostudování několika kapitol mě zaujal výzkum Minimalizace šikany a po jeho přečtení na www.minimalizacesikany.cz jsem se rozhodla pro porovnání právě tohoto výzkumu s již vybranou základní školou v mém kraji.

Cílem mé práce bylo analyzovat interakci žáků ZŠ Nerudova a virtuálního prostoru právě v oblasti kyberšikany. Zaměřila jsem se na znalost tohoto pojmu, na míru kontaktu s kyberšikanou, zdrojem informací o kyberšikaně, postupem řešení v případě kontaktu s ní, rozšiřování osobních informací na internetu, a dále na názory respondentů na předem dané tvrzení o kyberšikaně.

Analýza a vyhodnocení získaných dat probíhala na základě porovnání dat s projektem Minimalizace šikany provedeném sdružením Aisis s podporou nadace O2 a žáky 2. stupně ZŠ Nerudova 9.

V mé bakalářské práci porovnávám výsledky a data mého výzkumu s výsledky výše zmíněného projektu, díky čemuž můžeme srovnat a zhodnotit rozdíl mezi celorepublikovým průzkumem a výsledky z našeho kraje.

Zároveň vyhodnocuji z výzkumných dat mé vlastní závěry a potvrzuji nebo vyvracím hypotézy navržené k získání nových informací o této problematice.

Práci jsem začala teorií o šikaně, kyberšikaně, dalších nebezpečnostech číhajících na internetu, základním rozdělením komunikace, která je nezbytná pro aktivní pohyb ve virtuálním prostředí, a dále definicí právě virtuálního prostoru, kterým je myšleno prostředí internetu, sociální sítě, blogové aplikace a komunikační servery, abych dokázala svoji orientaci a znalost dané problematiky a poskytla přehlednou orientaci v pojmech používaných v mé bakalářské práci.

Dále jsem pokračovala vlastním výzkumem, jeho vyhodnocením a verifikací hypotéz náležících k mé práci. Následně v diskuzi rozebírám výsledky plynoucí ze zkoumaných skupin a jejich porovnání.

1. Teoretická část

1.2 Internet

Počátky internetu můžeme zařadit do poloviny 60. let, když se americká armáda pokoušela najít způsob, aby spolu armádní počítače rozmístěné po celém státu mohly komunikovat. Základem bylo vybudování sítě bez centrálního uzlu.

Po několika pokusech v letech 1968 – 1969, kdy byly sítě omezeny pro účely vládních a vojenských organizací, se začaly postupně připojovat především university. Podnikatelé o komunikační síti zatím neuvažovali, jelikož nenacházeli způsob jak ji využít. Proto také v roce 1984 bylo k Internetu (jak se experimentální síti začalo říkat) připojeno pouhých 1000 počítačů (Bednář, 2007).

V roce 1989 Tim Berners-Lee obnovil svoji myšlenku, kdy texty (později i obrázky) obsahují odkazy na další dokumenty a mohou být umístěny v jiném počítači. Právě díky jednoduchému a intuitivnímu ovládání se tento způsob komunikace rychle rozšířil. Dnes ho známe pod názvem WorldWide Web (www). Internet tak začal být atraktivní i pro podnikatele, později, díky rozšíření počítačů, i pro obyčejné uživatele. Uvádí se, že v roce 1992 bylo k Internetu připojeno více než jeden milion počítačů. Od roku 1993 se začal Internet v USA, a poté i na dalších kontinentech, velice rychle rozšiřovat. Pro příklad uvedu, že v roce 1995 již bylo odhadnuto 20 milionů připojených uživatelů k Internetu (Bednář, 2007).

Mezinárodní telekomunikační unie (ITU) potvrdila, že v roce 2010 překročil počet uživatelů internetu hranici dvou miliard (Pošvič, 2011).

1.2.1 Internet v České Republice a Evropě

„V posledních desetiletích jsme svědky značných proměn na poli prostředků pro mezilidskou komunikaci, jejichž společným jmenovatelem je především internet. Vedle tradičních

technologií, jako je telefon nebo klasická pošta, jsou nám nyní k dispozici i technologie nové, jako například elektronická pošta, telefonování pomocí internetu, diskusní fóra a skupiny na internetu, chat aj,“ (Anon, 2012, 1.-4. ř.) uvádí na svých stránkách Český statistický úřad.

Dále jsou zde k nahlédnutí data pocházející z celoevropského výzkumu nazvaného Communitysurvey on ICT usage in households and by individuals (společenský průzkum využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci), které je prováděno Evropským statistickým úřadem (Eurostatem).

Výzkum se zaměřuje především na tyto ukazatele (Anon, 2012, online):

- posílání a přijímání e-mailů
- telefonování přes internet
- využívání jiných forem komunikace přes internet (psaní blogu, účast v sociálních sítích, chat, diskusní fórum)

Ráda bych také uvedla další fakta plynoucí z výzkumu Eurostatu, jako jsou například:

- mezi lety 2005 a 2009 se počet uživatelů internetu ve věku 16-74 let v České republice téměř zdvojnásobil, jelikož v roce 2005 to bylo pouhých 32% na rozdíl od roku 2009, kdy se počet zvýšil na 60%
- stejný nárůst můžeme pozorovat i u uživatelů komunikačních fór a aplikací; v roce 2005 to bylo 27% a v roce 2009 už 55%
- komunikace uživatelů ve věku 16-74 let pomocí elektronické pošty, chatování, diskusních fór apod., se v České republice zvýšila mezi lety 2005 a 2009 o celých 8 % (z 84% na 92%); v celé Evropě je počet o jedno procento nižší
- počty komunikujících uživatelů přes internet se liší v jednotlivých sociodemografických skupinách společnosti; rozdíly ale nejsou tak zásadní, například internet využívá-

jí častěji muži než ženy (v České Republice muži 58%, ženy 53%, v Evropě muži 61% a ženy 57%)

- rozdíl je i mezi studenty, kteří internet ke komunikaci využívají častěji než jednotlivci, zaměstnaní či nezaměstnaní (v České republice v poměru student x zaměstnaný x nezaměstnaný 93% x 64% x 46%, v Evropě v poměru 92% x 70% x 52%)
- viditelnější rozdíl vidíme mezi mladými a staršími uživateli internetu ke komunikaci, kdy pro porovnání uvedu rozdíly mezi věkovou kategorií 16-24 a věkovou kategorií 55-64, kde v České Republice je využívání internetu v poměru 90% ke 36%
- nejčastějším způsobem komunikace přes internet je e-mail, poté další způsoby jako například komunikační blogy a sítě, diskusní fóra, chatování, a nejnižší umístěné je telefonování přes internet; i když mezi lety 2005 a 2009 zaznamenalo nejvyšší vzrůst (v České republice až o 26%)
- uživatelé ve věku 65-74 let využívají k internetové komunikaci zejména e-mail na rozdíl od věkové skupiny 16-24 let, kteří využívají ke komunikaci i ostatní způsoby internetové komunikace (zejména právě chat, diskusní fóra a sociální sítě)

1.2.2 Internet ve světě

Server Reuters uvádí v článku „*Internet users to exceed 2 billion this year*“ (Letos překročí počet uživatelů internetu 2 miliardy) zajímavé statistické údaje podle informací Mezinárodní telekomunikační unie (ITU) ohledně využívání internetu. Pro stručný přehled uvedu například (Lynn, 2010):

- za uplynulých 5 let se počet uživatelů internetu zdvojnásobil (hlavně díky zpřístupnění internetu v rozvojových zemích)
- počet uživatelů internetu se liší v jednotlivých státech, kontinentech i regionech
- v Evropě je připojeno 65% populace, v Severní a Jižní Americe zhruba 55% obyvatel, v rozvojových zemích, jako je například asijsko-pacifická část, je aktivních uživatelů pouze 21,9% a v Africe je to pouhých 9,6% obyvatel
- užívání internetu závisí především na dostupnosti vhodných technologií

- hnacím strojem vzrůstu užívání internetu jsou rozvojové země, v roce 2010 ze všech nových uživatelů bylo až 71,6% právě z rozvojových zemí
- zásadním významem je pro rozvojové země přístup k internetu ve školách, v práci a na veřejných místech
- četnost připojení zvyšuje také populární SmartPhone, které jsou levnější a celkově všestranněji využitelné

1.3 Mezilidská komunikace

Mezilidská komunikace má pár určitých specifik. Ráda bych vyjmenovala některé, které odlišují komunikaci běžnou, v reálném světě, od komunikace virtuální.

Běžná komunikace „tváří v tvář“ nám umožňuje využít naše smysly, což je ve virtuálním prostředí doposud nemožné. Během běžného rozhovoru můžeme uplatnit nejen zrak, ale i sluch. Pomocí našich smyslů přijímáme verbální i neverbální aspekty projevu druhého jedince, zpracováváme je a vytváříme si vlastní dojem o jejich povaze, postojích, společenském postavení apod. Využíváme hojně i ostatní smysly jako hmat, čich a v intimnějším vztahu i chuť.

Další vlastností běžné, reálné komunikace je vzdálenost, ve které komunikujeme. Komunikace „tváří v tvář“ přímo vyžaduje, aby lidé nebyli od sebe příliš vzdálení. V případě větší vzdálenosti hrozí, že vzájemná interakce bude narušena okolními šumy. Velká vzdálenost narušuje přijímání i vysílání neverbálních signálů. Při běžné komunikaci vidíme, s kým komunikujeme, na rozdíl od internetové komunikace, kde můžeme komunikovat vlastně s kýmkoliv. Vizuální kontakt může být zmatený, například v případě fotografií, kdy obrázek nemusí odpovídat skutečnosti a je velice těžké tuhle skutečnost vyvrátit (Vybíral, 2005).

1.3.1 Druhy mezilidské komunikace

V této kapitole popíšu dvě základní složky mezilidské komunikace, a to komunikaci verbální a komunikaci neverbální. Již takto na začátku bych vyzdvihla komunikaci neverbální, která při internetové komunikaci, jíž se v mé práci primárně zabývám, je značně omezená.

Počátky verbální mezilidské komunikace, slovního dorozumívání, jsou přepokládány už v době člověka neandrtálského, tedy před více než 60 000 lety. Důkazy nacházíme až v písemných památkách, které nám předci zanechali, z nichž nejstarší jsou nanejvýš 5 000 let staré (Vybíral, 2005).

Řeč je základem pro mezilidské dorozumívání. Dorozumívání je pro člověka velice důležité. Již jako měsíc staré dítě jsme schopni rozlišit lidský hlas od jiných zvuků a pamatujeme si hlas naší matky. Schopnost rozumět řeči se objevuje mezi osmým a desátým měsícem věku (Vágnerová, 2005).

Jako dvanácti až patnáctiměsíční dítě aktivně ovládáme kolem padesáti slov, ve dvou letech věku jich používáme kolem sta a v pěti a šesti letech může náš slovník obsahovat více než osm tisíc slov (Plaňava, 2005). Toto je důkaz, že schopnost dorozumívat se s ostatními je pro nás důležitá.

Neverbální komunikace doplňuje tu verbální. Jedná se o širokou oblast toho, co signalizujeme beze slov, či spolu se slovy právě jako doprovod komunikace verbální (Vybíral, 2005). Neverbální signály nám můžou pomoci vytvořit si dojem o daném jedinci, vymezit vzájemný vztah a pomáhají nám vyjádřit naše emoce (Devito, 2008).

Pro neverbální komunikaci hraje důležitou roli také slovosled, přízvuk, tón hlasu, tempo, hlasitost, rytmus řeči nebo vokalizace. Díky neverbální komunikaci lze komunikovat i mlčením. Mlčení poskytuje mluvčímu čas na rozmyšlení a zformování následujícího sdělení, dále slouží k upoutání posluchače a může zdůrazňovat závažnost dalšího sdělení. Pomocí neverbální komunikace můžeme lehce vyjádřit naše emocionální reakce. Výrazně komunikujeme také pomocí pohybů těla, které dělíme na gesta, ilustrátory, afektivní projevy, adaptéry a regulátory. Gesta jsou symboly, které jsou schopné tlumočit slova i fráze (Devito, 2008).

Signály a gesta při projevu jedince vnímáme a poskytujeme podprahově a často zastíní i verbální projev. Zkoumáním a správním vyhodnocováním neverbální komunikace se zabývá mnoho knih. Je potřeba všimnout si a zvážit více faktorů, jako je prostředí a emocionální rozpoložení jedince. Studium a znalostí teorie gestikulace, mimiky, postojů a projevu lze ovlivňovat

působení našeho projevu na ostatní, lze dosáhnout svého cíle a ovlivnit protějšek, aby naše sdělení přijal tak, jak míníme my (Peterková, 2010).

Největším zdrojem neverbálních signálů je lidský obličej. Mimicky je možno vyjádřit osm základních emocí, které jsou: překvapení, smutek, štěstí, strach, hněv, opovržení, znechucení a zájem. Další velmi důležitou roli hraje v neverbální komunikaci oční kontakt. Oční kontakty se liší svou délkou, směrem i charakterem pohledu (Devito, 2008).

Neverbální komunikace je složitá nejenom svou obsáhlostí, ale i tím, že každá kultura má jiné zvyky a pravidla, a tak se může stát, že když naznačíme gestem co je u nás běžné, v jiné zemi můžeme někoho urazit.

1.4 Sociální sítě, diskusní fóra a blogové aplikace

Člověk je typ sociální a rád se oklopuje ostatními lidmi. Sociální sítě nám umožňují tuhle potřebu uspokojit. Sociální síť lze nazvat také jistou komunitou. Je to propojená skupina lidí, kteří se navzájem ovlivňují (Baugner, 2009). Sociální sítě jsou virtuálními propojeními skupin lidí, umožňující sdílet jim mezi sebou různé informace. Jsou široce využívány, od příprav televizních pořadů, organizování politických revolucí po obyčejné chatování a sdílení různých dat s přáteli. Na světě existují desítky sociálních sítí a dochází už i k situacím, kdy jsou i během soudních sporů využity například fotky nebo zprávy ze sociální sítě, například Facebooku (Anon, Sociální sítě, 2011).

Diskusní fóra umožňují svým uživatelům zadávat příspěvky do diskusních témat, ale umí toho více, například upozorňování e-mailem na nové příspěvky, možnost nahrání obrázku apod. (Anon, Diskusní fóra, 2007-2012).

Blogy jsou internetové aplikace obsahující příspěvky většinou jednoho editora na jedné webové stránce. Autor je nazýván blogger. Blog se dá do češtiny přeložit jako „webový zápisník“ a je zkratkou weblogu.

Blogy jsou v dnešní době velice oblíbené, jelikož autoři a jejich čitatelé mohou vyjádřit svůj názor na jakékoliv téma, například móda, politika, chov zvířat a mnoho dalších. Mnoho blogů umožňuje přidávat komentáře, a tak je možné vyjádřit a podělit se o svůj názor (Byron, 2008).

Níže bych ráda ve zkratce popsala nejčastěji používané komunikační servery a aplikace. Popis to bude stručný, jelikož bych chtěla poukázat především na výčet těch nejpoužívanějších, než vytvořit kompletní rozbor funkcí a vlastností jednotlivých komunikačních serverů a aplikací.

Facebook je nejpoblárnější a nejpoužívanější sociální síť na světě. Jen v České republice je zaregistrováno více než 3 miliony uživatelů a registrací každý den přibývá (Anon, Co je to Facebook a jak ho používat?, 2010).

V počátku byl nápad Marka Zuckerberga, studenta Harvadské univerzity, ulehčit seznamování studentů mezi sebou. Od 11.8.2006 se může na této síti zaregistrovat každá osoba starší 13 let, kdy při registraci je nutné vyplnit datum narození, ale už nikdo nekontroluje jeho pravdivost (Šmatolán).

Facebook umožňuje svým uživatelům komunikaci pomocí zpráv, diskusních fór, diskusí na uživatelském profilu nebo ve skupině (Šmatolán) a sdílení (rozšířená aktivita, kdy projevíte sympatie, stejný názor pomocí sdílení dané věci – fotka, status, video, články, odkazy na jiné webové stránky, atp.).

Facebook celkově je založený především na tom, že vy se podělíte (sdělíte) o informace o sobě a máte naopak přístup k informacím, které o sobě sdílí lidé, o které se zajímáte (Anon, Co je to Facebook a jak ho používat?, 2010).

Na Facebooku je potřeba být obezřetný a přemýšlet co o sobě chcete sdělit ostatním, kolikrát i cizím lidem, a co si raději nechat pro sebe. I když Facebook je vybavený nejrůznějšími zabezpečovacími systémy (Anon, Co je to Facebook a jak ho používat?, 2010) je možné, při troše šikovnosti a znalostí, dohledat ty nejchoulostivější a nejosobnější údaje.

V dnešní době jsou sociální sítě, jako Facebook, Twitter a MySpace využívány více než ostatní komunikační servery a aplikace. Je to hlavně díky tomu, že sociální sítě spojují vše z komunikačních serverů i internetových aplikací. Lze tady využívat chat, zakládat skupiny

(uzavřené chaty), vkládat a posílat soubory, vkládat komentáře, hrát hry, zasílat soukromé zprávy a další.

I seekyou/aisi:kju:/, ve zkratce **ICQ** můžeme do češtiny přeložit jako „hledám tě“. Jedná se o bezplatný komunikační program přenášející informace v reálném čase s možností přeposílání souborů, hraním her, aplikací na odesílání SMS (Mlčoch, 2008), navštívenky, telefonování na pevné a mobilní linky po celém světě a další. Jeho specifickým symbolem je zelená kytička.

ICQ je světově nejrozšířenější komunikační nástroj pro online komunikaci. Využívá ho přes 150 milionů uživatelů ve 250 státech světa. Současným vlastníkem je firma AOL, která v roce 1998 koupila firmu Mirabilis, která ICQ vymyslela v roce 1996 v Izraeli, za 287 milionů dolarů (Anon, Co je to ICQ?).

Konverzace probíhá formou chatu v samostatném okně. U každého kontaktu se ukládá kompletní historie rozhovorů. Nevýhodou je, že komunikace není šifrována (Anon, Co je to ICQ?).

E-mail nebo-li Electronic Mail (elektronická pošta) slouží k zasílání elektronických zpráv, vzkazů s možností připojení a následné poslání souborů přes Internet.

Prvním krokem je zaregistrovat si, zřídit si, vlastní e-mailovou schránku na některé z poštovních serverů (Anon, Co je to e-mail a jak funguje?). Jak již název říká, e-mail je obdobou klasické pošty v psané podobě. Princip je stejný.

Odesílatel i adresát mají svou vlastní (e-mailovou) adresu, na kterou/ze které elektronický list posílají, popřípadě přijímají. Elektronická pošta má tu výhodu, že odeslaná správa se dostane k adresátovi během několika sekund, nezávisle na tom, kde se adresát nachází.

Práce s e-mailem je velmi jednoduchá, a proto si našla oblíbení i u starších věkových kategorií. Domnívám se, že i právě proto je e-mail jedním z nejpoužívanějších způsobů komunikace přes internet. Roli samozřejmě hraje i rychlost a hlavně finanční nenáročnost elektronické pošty.

Jako další způsob komunikace přes internet bych uvedla **chat**. Chat (IRC-Internet relay chat) můžeme do češtiny přeložit jako rozhovor, pokec nebo žvanění. Velkou výhodou chatu, jako i ostatních komunikačních serverů, jeho rychlost a fakt, že nezáleží na tom, jestli jste z Českých Budějovic, Ostravy nebo Hamburku, prostě se zapojíte do diskuse a během chvilky „chatujete (kecáte)“.

Chaty mohou mít různou podobu. Narazit můžeme na odborné chaty, kde diskutují odborníci na dané téma, položenou otázku. Častějším typem chatů jsou skupiny, kde není přesně zadané téma (Komzák, 1999).Jednou z nejčastěji používaných stránek v České republice je www.lide.cz.

Zde nalezneme mnoho skupin, pro různé věkové kategorie, zájmové, seznamovací a další.

Uživatelé mají možnost vyjadřovat se k různým tématům, experimentovat s identitou a účastnit se pestrých komunikací.

V dnešní době v chatování převládá facebook.com, zde totiž komunikujete s lidmi, se kterými chcete, které aspoň trochu znáte, na rozdíl od chatu, kde většinou v náhodně vybrané skupině potkáte převážně nové, neznámé uživatele. V diskuzi na chatu, který probíhá psanou formou, se často používají tzv. emotikony, které graficky zpodobňují různé nálady a výrazy obličejů. Atraktivní pro účastníky je možnost jakési anonymity či vytvoření si nové, příjemnější identity. Při registraci stačí vyplnit pouze uživatelské jméno, tzv. nick, další údaje nebývají povinné (Komzák, 1999).

Skype je počítačový program, zdarma poskytovaný, sloužící ke komunikaci prostřednictvím internetu (Anon, Historie Skype).

Skype je jeden z nejpoužívanějších programů pro hlasovou, textovou a video komunikaci. Uživatelům nabízí více než posílání textových zpráv a souboru jako je tomu u jiných programů.

Skype umožňuje verbální komunikaci v reálném čase, formou telefonování přes internet a počítač. Je nutné mít mikrofon. Pokud vlastní uživatel i webovou kameru, je možné v rámci komunikace také využít videozáznam. Komunikace se pak přibližuje reálnému rozhovoru. Další výhodou je tzv. konference, kdy můžete vést rozhovor s více lidmi najednou (Anon, Komunikace přes Internet.).

Očekávaná konkurence Facebooku od společnosti Google, **Google +**, preferuje systém rozdělování osob do kruhů s následnou možností sledovat zprávy od vybrané skupiny, které se na profilu ukazují nahoře na profilové stránce. Kruhy přátel si majitel profilu vytváří podle vztahu (přítel, známý, rodinný příslušník), a podle toho jaké informace chce s kterou skupinou sdílet. Výhodou této selekce je, že například fotky z dovolené nemusí vidět kolegové z práce, ale jen kamarádi anebo rodinný příslušníci (Zandl, 2011).

Google + nabízí zásadní změnu v respektování soukromí, kdy si nastavíte hranice, které máte, a které naopak mít chcete. Na druhou stranu Google + nabízí možnost takzvaného Sledování. Můžeme od někoho odebírat jeho informace, ale on o tom nemusí vidět a naopak. Dalším rozdílem je služba Témata, tematické informace z Internetu, které nás mohou zajímat, a které jsou mezi uživateli Google + nejaktuálnější, tematicky seřazené. Navíc nabízí Google kromě chatu také videokonferenci, podobně jako Skype (Zandl, 2011).

1.5 Pozitiva a negativa internetové komunikace

1.5.1 Pozitiva internetové komunikace

Předností internetové komunikace je především její rychlost, možnost předávat i graficky nebo objemově náročná data, kopírovat, získávat informační zdroje, dělit se o poznání a sdílet ho. Elektronická komunikace nabízí oproti klasické psané formě množství inovativních komunikačních prostředků, které komunikace obohacují a zkvalitňují (Šmahel, 2003).

Rychlost elektronické komunikace a její efektivita jsou nosným pilířem komunikace pomocí internetu. Internet nabízí svým uživatelům možnost využití mnoha aplikací umožňujících komunikaci s ostatními, které značně urychlují její průběh, usnadňují a také ji zvyhodňují po stránce ekonomické. Nevýhodou rychlosti psané komunikace je jazyková stránka. Nezřídka se můžeme setkat s častými překlepy a gramatickými chybami. Na straně druhé, má-li uživatel zájem vyjádřit se kultivovaně a gramaticky správně, internet mu na to poskytne čas (Vybíral, 2005). Je možné si svou odpověď promyslet a formulovat, tak jak by měla pro druhou stranu vyznít. Ani časová prodleva mezi odpovědí není tak rušivá, jak by byla při komunikace tváří v tvář (Šmahel, 2003).

Další lákavou nabídkou internetové komunikace je přenos dat na obrovské vzdálenosti, v reálném čase. Rychlost a snadnost komunikace mezi například Zlínem a Sydney, kdy časová prodleva je téměř nezaznamatelná. Zde se uživatelům internetové komunikace nabízí možnost poznat jinou kulturu nebo zlepšit svoje jazykové dovednosti pomocí komunikace s cizinci.

Oblíbenou výhodou uživatelů internetu je pocit anonymity, díky kterému získávají dojem, že si mohou dovolit prakticky cokoliv a mají pocit nepostižitelnosti. Anonymita běžného uživatele je ale velmi omezená. Šmahel (2003) dělí anonymitu na internetu na objektivní a subjektivní:

- objektivní anonymita se dá popsat jako reálná možnost odhalit skutečnou identitu uživatele
- subjektivní anonymita pak vyjadřuje náš osobní názor na míru vlastního utajení v prostředí internetu

V období dospívání je anonymita základní daností a vlastností. Uživatelé internetu můžou někdy pociťovat strach z odhalení své skutečné identity do té míry, že zkreslují informace o sobě tak, aby nebylo možné zjistit, o jakou osobu se ve skutečnosti jedná. U některých uživatelů vyvolává anonymita proces lhaní a zkreslování informací o sobě, u jiných uživatelů naopak přispívá k možnosti více se otevřít, a tím pádem i sdělit druhým uživatelům o sobě mnohem více pravdivých informací, než by sdělili v reálném životě (Šmahel a Koubalíková, 2008).

Oblíbeným a často využívaným je internet díky velké nabídce webových stránek a aplikací, kde se mohou jeho uživatelé odreagovat a bavit se. Ve Šmahelově výzkumu dospívající respondenti uváděli, že na internetu často prožívají stav, v psychologii nazývaný „flow“. *„Jedná se o stav, kdy je člověk pohlcen svou činností, vtažen do děje tak, že zapomíná na sebe, na svou únavu a jde mu jen o prováděnou činnost bez ohledu na výsledek.“* (Šmahel a Koubalíková, 2008). Tento stav nabízí možnost úniku z reality, přestat myslet na své vlastní problémy a komplexy.

Internet je často navštěvován právě za účelem vyplnění volného času. Uživatelé si tuhle skutečnost dobře uvědomují, a i proto od tohoto druhu komunikace neočekávají hlubší přínos.

S fenoménem prostředí odreagování a zábavy také souvisí fakt, že internet je chápán do jisté míry jako prostředí bez závazků. Uživatelé do komunikace vstupují s tím, že nemají žádné závazky vůči dalším osobám, a to samé očekávají i od druhých. Dále můžou uživatelé internet vnímat také jako prostředí štěstí. Na internetu pocítují bezstarostnost, uvolněnou atmosféru a emoční podporu. Na internetu můžou uživatelé ventilovat svoje pocity, bolesti a svěřit se, či prožívat sounáležitost s ostatními. Právě tato možnost sdílení svých pocitů a názorů může uživatelům v konečném důsledku přinést pocit štěstí (Šmahel, 2003). Podle Šmahela (2003) hledají již zmíněný „pocit štěstí“ zejména adolescenti ve věku od dvaceti let, kdy právě prostředí internetu může znamenat jakousi kompenzaci například nízkého sebevědomí, méněcennosti nebo problémů v komunikaci.

Dalším faktorem, díky němuž uživatelů přibývá a čas trávený na internetu se prodlužuje, je vnímání internetu jako prostředí bez zábran. Anonymní prostředí nabízí možnost odložení zábran, překonání nesmělosti a tedy i jistou odvážanost, v terminologii disinhibici (Vybíral, 2005).

Prostředí bez zábran se vyznačuje, podle uživatelů, především možnostmi mnohem větší otevřenosti. Chování lidí je odvážnější, jsou výřečnější a schopní se do větší míry před ostatními odhalit, otevřít. Někteří uživatelé uvádějí, že otevřenost a rozsah projevu je právě to, proč vyhledávají komunikaci virtuální, jelikož jim v běžné komunikaci chybí. Dalším významným prvkem je redukce úzkosti, kterou často lidé při běžné komunikace prožívají. Díky internetu je pro uživatele snazší vykreslit vlastní obraz, protože při nepřímém kontaktu odpadají stresy z neúspěchu, komplexy ze vzhledu apod. S možnostmi komunikace bez zábran souvisí také skutečnost, že na internetu se uživatelé cítí bezpečně. I když si uvědomují hrozby, které na ně na internetu číhají, uvědomují si také, že nejsou přímo fyzicky ohroženi. Liší se také odpovědnost za své činy, kdy uživatelé internetu necítí tak velkou hrozbu sankcí jako v reálném životě. Další výhodou, kterou uživatelé oceňují je, že jakmile se cítí ohroženi nebo nepříjemně můžou jednoduše konverzaci ukončit, odpojit se (Šmahel, 2003).

1.5.2 Negativa internetové komunikace

Jako negativum bych ráda uvedla přítomnost lži a přetvářky. Mnoho uživatelů internetu považuje přítomnost lží ve virtuálním prostředí za běžnou. Domnívají se, že na internetu existují jiná společenská pravidla než v realitě. Uživatelé jsou si vědomi přítomnosti lží a jsou přesvědčeni o své schopnosti lež odhalit, avšak během probíhající komunikaci si ji nepřipouští a ani neuvědomují.

I když je internetová komunikace často využívána a vyhledávána, je hodnocena jako méně kvalitní na rozdíl od komunikace „z očí do očí“. Lukáš Faltýnek (2002) ve své diplomové práci uvádí, že 58 % osob z více než sto dotazovaných, považuje internetovou komunikaci za méně kvalitní, 37,5 % respondentů považuje oba druhy komunikace za stejně kvalitní a jen 2,7 % dotázaných považuje virtuální komunikaci za kvalitnější.

Další výzkum potvrdil, že celých 72,5 % dospívajících považuje virtuální komunikaci za povrchnější než běžnou komunikaci (Vybíral, 2005). Vnímání povrchnosti internetové komunikace je také ovlivněno časem stráveným ve virtuálním prostředí. Uživatelé, kteří tráví větší počet hodin na internetu, v diskusních fórech na chatech a sociálních sítích, komunikaci časem přestávají považovat za povrchní. Dá se tedy předpokládat, že návyk a obeznámení se s internetovou formou komunikace může změnit názor na její povrchnost (Vybíral, 2005).

Jazykovou stránkou zamýšlím specifickou internetové komunikace. Ve virtuálním prostředí se komunikace liší hlavně po jazykové stránce, kdy uživatelé do psaného projevu přinášejí celou řadu nových prvků. Často dochází k „prznění“ rodného jazyka a ochuzování jazykových možností. Z důvodu rychlosti internetové komunikace uživatelé reagují rychle, bez rozmyšlení a bez korektur textu. Dochází k osvojení společně sdíleného jazyka s nedostatečnou slovní zásobou (Šmahel, 2003).

Hlavně uživatelé v pubertálním věku projevují různými způsoby svůj vzdor či odlišnost. Mládež se snaží odlišit, vytvořit si svůj vlastní styl, identitu a tak vymýšlejí nové způsoby psaní, slovní přesmyčky, popřípadě přijmou společně sdílený způsob psaní. Může se jednat o jistou modernizaci jazyka? Jelikož internetem se sdělení šíří rychle a je také více vidět, fráze a styl psaní zaplavuje celou společnost (Dvořák, 2010). Za sebe doufám, že se jedná vždy pouze o období, ze kterého uživatelé „vyrostou“ a vrátí se ke kořenům svého rodného jazyka ve spisovné formě.

Pro příklad bych ráda uvedla způsob psaní mezi pubescenty:

AhOoOylIdIsHkOwEeE A NaAaWsHtHeWnIiIcIBlOgU^{ooo} yAkPaKThOZhEWaA-
aSThUYetHoLiK A KoMeNtHaAaRzUuUYepEtHkRaAaThmEeEnE? nWmwOe, NwM ;p,
CosE S WaAaMisThAlO° aEStHeYnEWaAaSMAaAMMoCiNkYRaAaDa :)
WaShEBelSrEwEnGe ^_^ BoLiNkAaAMeSrDiIiIcZkOoOoO</3 :'(

Za další způsob pomyslného povýšení, obohacení rodného jazyka lze považovat přenášení, popřípadě napodobování anglického jazyka, tzv. akronymy, kdy například místo háčeků píše-me sh a místo obyčejného - v - používáme - w- : Tosh sem byla s kamoshama w klubu, ... , newísh o cos přishel...

Agrese na internetu může vzniknout například čekáním. Záleží na charakteru, temperamen-tu kultury, kdy například východním kulturám obecně čekání nevadí. Dalším faktorem agrese na internetu můžou být například technické problémy, jako například „padání“ internetového připojení. Může se jednat o agresi verbální i fyzickou, kdy dochází k poškozování věcí v do-sahu uživatele. Pro náhled fyzické agrese nabízím video se serveru youtube.com: <http://www.youtube.com/watch?v=PbcctWbC8Q0>

K agresi také přispívá již zmíněná anonymita. V anonymní skupině se objevuje až více sklonů k nepřátelským až agresivním impulsům, než ve skupině neanonymní. Na internetu se nám nabízí mnoho možností, jak svou agresi projevit a na co ji směřovat. Může se jednat na-příklad o útok na cizí webovou stránku, zasílat zprávy pod cizím jménem a tím danou osobu zkompromitovat, zasílání spamů (nevyžádaná pošta hromadně šířená po internetu) na e-mail a tím schránku zahltit, a další. Podobné i již popsané projevy agrese na internetu mohou hraničit i s projevy kyberšikany, které se budu věnovat.

1.6 Rizika internetové komunikace

I přes mnoho výhod internetového připojení a mnoha možností, které nám nabízí, nás i zde můžou potkat různá rizika, které jsou s virtuálním světem spojena. Nejohroženější skupinou jsou především děti a dospívající.

V následujících řádcích bych ráda připomněla a popsala některé z nástrah, které se na internetu skrývají a nastínila preventivní opatření.

Za nejhorší riziko internetu považuji **závislost**, která je spojena s jeho nadměrným užíváním. Symptomy se velmi podobají závislostem na návykových látkách. Pro příklad závažnosti této, na první pohled ne až tak příliš závažné závislosti, uvedu znaky závislostí obecně s příkladem (Jandová, 2008):

- silná touha nebo pocit puzení užívat látku (uživatel se nemůže dočkat, až opět usedne za počítač, zalogue se na svůj účet komunikační sítě, on-line hry, serveru)
- potíže v sebeovládání při užívání látky (zde se jedná hlavně o to, že uživatel přestává vnímat čas a dokáže u počítače prosedět i hodiny bez toho aby si to uvědomoval, často zapomíná i jíst a pít)
- abstinenční syndrom (dostavují se nepříjemné pocity, nuda, nervozita až agresivita a díky času strávenému na internetu a nedostatku spánku může dojít i k celkovému vyčerpání a kolapsu)
- vyšší průkazná tolerance k účinku látky (doba strávená u počítače se prodlužuje a je pořád nedostačující, pořád nestíháme dopsat závěrečný úkol, nestihneme odpověď všem kamarádům, v případě her dohrajeme ještě další level, nebo musíme dosáhnout konce zabitím dalšího monstra, dohrát Ligu mistrů)
- postupné zanedbávání jiných potěšení nebo zájmů (zanedbávání důležitých okamžiků v životě svém i ostatních, narušení vztahů rodinných i přátelských, upřednostňování internetu před předchozími zájmy)
- pokračování v užívání látky i přes jasný důkaz zjevně škodlivých následků (i přes jasný důkaz neblahých vlivů nejen na naše okolí, vztahy, práci, ale i vlivů na náš zdravotní a psychický stav, jako například poruchy spánku, obezita, pokračují dál ve vysedávání u počítače)

Jedním ze základních ukazatelů vzniku závislosti je, když internet neplní funkci pracovní ani žádnou jinou, ale poskytuje pouze upokojení. Další je, když uživatel není schopen sociálního ani emočního kontaktu mimo počítačový svět a vyhýbá se reálnému světu, ve kterém běžně fungujeme my.

Psychiatr a psycholog Kamil Kalina odhaduje, že skutečně závislých v České republice není víc než jedno promile uživatelů, že se většinou jedná spíše o zlozvyk (Jandová, 2008). V celosvětovém měřítku závislosti na internetu podlehnou až 10 % jeho uživatelů (Česká tisková kancelář, 2012).

Díky výzkumu čínských vědců se podařilo prokázat, že návyk na internet vytváří v lidském mozku podobné změny jako závislost na alkoholu nebo kokainu. Výsledek tohoto výzkumu může pomoci při terapii poruch chování a sociálních problémů uživatelů, kteří tráví mnoho času u počítače (Česká tisková kancelář, 2012).

Závislosti se projevují zejména na on-line hrách. Hráči dokážou trávit hraním celé hodiny, noci i dny. Nejsou schopni vnímat plynulost času. Není výjimkou, že hráči zkolabují, dokonce jsem zaslechla o případu, kdy na Mistrovstvích USA v hraní nejmenované on-line hry po několikadenním maratonu hraní on-line her jeden z účastníků, vyčerpáním zkolaboval a následně v nemocnici zemřel. Mohou se dostavit problémy psychosomatické i záživací.

Odborným názvem pro závislost na tzv. virtuálních drogách, jako internet, počítačové hry, televize a videa, je netholismus. Jiří Kroulík (2010) to vystihuje následovně: „*Používání těchto moderních technologií se v dnešní době nemůžeme vyhnout, a proto je velmi těžké rozpoznat nevinnou zábavu od nebezpečné závislosti.*“

Dalšími důsledky, na kterých má podíl závislost na internetu, mohou být vážné dopady v partnerském a sexuálním životě. Nejhorší dopady má zejména nadměrné využívání internetových seznámk, pornografických portálů a kybersex. U vyjmenovaných aktivit převažují jednoznačně muži mezi 30 – 50 lety. Jejich partnerky, manželky se tímto jejich jednáním cítí uraženy a poníženy. Netholismem jsou ohroženi především lidé s nízkým sebevědomím a lidé trpící depresemi. Podle Kamila Kaliny je nutné z preventivního hlediska především dětem věnovat dostatek času a rozmlouvat s nimi, vytvořit zdravé zázemí a živou komunikaci, aby internetová komunikace byla vnímána jenom jako doplněk té běžné (Jandová, 2008).

Běžným jevem mezi dnešními uživateli internetu je zbytečné mrhání času u počítače, kdy ani nevykonávají nějakou činnost, vyjma práce, ale jen tak sedí, prohlížejí si obrázky, stahují muziku, filmy, i kdyby mohli vykonávat jinou činnost.

Kybergrooming, který můžeme přeložit jako kdyberkrášení nebo kdyberpéče, označuje chování internetových uživatelů, které má vyvolat (hlavně u dětí a dospívajících) falešnou důvěru, vyplnit chybějící sociální kontakt, přátelství a připravit je na schůzku v reálném světě, kde je cílem oběť pohlavně zneužít nebo fyzicky napadnout.

Kybergrooming je velmi nebezpečné jednání zneužívající právě anonymity nabízenou virtuálním světem. Cílem groomera je dosáhnout sexuálního uspokojení pomocí dlouhodobého vykořisťování mladého člověka. Pachatelé jsou většinou dospělí se změněnou identitou, snažící se zmanipulovat vyhlédnutou oběť a smluvit si osobní schůzku. Groomer se svými oběťmi komunikuje i několik měsíců a pokud se mu nedaří domluvit si schůzku přichází na řadu různé formy nátlaku, vyhrožování s uveřejněním choulostivých fotografií, které se mu předtím povedlo z oběti vylákat.

Pro kybergroomera je typická neobyčejná trpělivost, přátelskost, zájem na rozvoji daného vztahu, utajování a tajnůstkářství, vyznání lásky a rozmluvy o společné budoucnosti, zvědavé otázky osobní a sexuální povahy, často žádá fotografie a vyžaduje cybersex pomocí web kamery. Dítě se pak začne domnívat, že je součástí milujícího a důvěryhodného vztahu (Člověk v tísni, Kyberšikana a její prevence, 2009).

Kybergroomeréři udržují vztah především na základě odměňování, kdy za protislužbu v podobě odhalené fotky, cybersexu nebo sextingu pořídí dítěti například kredit nebo slíbí nový mobil (Anon, Co je to kybergrooming?, 2010-2012).

Jak se nejlíp bránit před kybergroomingem? Hlavní je neposkytovat o sobě na internetu dalším uživatelům citlivé osobní údaje. V žádném případě nepožítovat a hlavně neposkytovat kompromitující materiály veškerého charakteru. Jestli dojde k schůzce, je nutné o ní informovat rodiče, popřípadě přátelé. Výhodné je také si k schůzce vybrat veřejné místo s mnoha lidmi a nenechat se přemluvit k návštěvě bytu groomera (Anon, Co je to kybergrooming?, 2010-2012).

Sextingem (můžeme přeložit jako sextování) označujeme elektronické rozesílání obrázků, zpráv a videí se sexuálním obsahem. Nejčastěji vznikají tyto kompromitující materiály v partnerském vztahu. Jejich uveřejnění může nastat po ukončení vztahu, kdy je jeden z partne-

rů z popudu umístí dokumenty na internet, anebo když například někde ztratíme nebo je nám odcizeno zařízení, ve kterém se záznamy nacházejí. Sexting je nebezpečný hlavně pro děti a dospívající, kteří jsou potencionálními oběťmi. Alarmující je, že pořizování vyzývavých a intimních fotografií je jakousi nedílnou součástí virtuální identity a intimity mladých. Sexting je často spojen se šířením pornografie (Anon, Co je to sexting?, 2010-2012).

I dnešní hudební tvorba podporuje fenomén těla a sexu. Ve videoklipech se slečny prezentují jako sexuálně přitažlivé sporným oblečením, výrazným líčením, vyzývavým tancem a v poslední době potrhují svůj sexappeal, tj. přitažlivost našpulenou pusou, kolem nich se pohybují movití, slavní zpěváci. Není tedy divu, že se dnešní mládež, především mladé slečny, stylizují do této role/podoby.

Velký počet dětí a dospívajících má tento druh fotek volně zpřístupněný ve svém profilu, na své stránce. Jsou známé i případy, a je běžnou praxí, že když chtějí mladé slečny zapůsobit na svůj cílový objekt, zašlou mu odhalenou fotku, která nemusí zůstat jen v rukou příjemce, ale může se rozšířit i mezi další uživatele.

Sexting je nebezpečný už jen proto, že potencionálním útočníkům dáváme dobrovolně citlivé a snadno zneužitelné materiály. Tyhle materiály mohou na internetu kolovat několik let, mohou být zapomenuty a znovu nalezeny. Šířitelé sextingu mohou být snadno považováni za pachatele přestupků či trestných činů, jako například šíření dětské pornografie, ohrožování mravní výchovy mládeže apod. Škála příčin pořizování zneužitelných materiálů je různá. Může se jednat o nerozvážnost způsobenou mladým věkem, adrenalinový zážitek, anebo to může být způsob, jak se vyrovnat s dospíváním či způsob vyjádření své sexuality.

Prevencí je přístup veřejnosti k výchově a přípravě dětí a mládeže na jejich sexualitu, pomocí moderních audiovizuálních komunikací (Anon, Proč se ... na internetu?, 2008).

1.7 Kyberšikana

„Kyberšikana není samostatnou entitou, tedy šikanou sama pro sebe, ale jedná se pouze o jednu z forem šikany. Přesněji řečeno je to nové dítě psychické šikany. Podstata a řada mechanismů jdou u kyberšikany a tradiční psychické (nepřímě) šikany společně. Obě formy se

dějí záměrně, opakovaně, zahrnují psychické násilí včetně symbolické agrese. Spojuje je i to, že nepůsobí šrámy, modřiny, neteče při nich krev. Způsobují psychická traumata, rány, které nejsou vidět. Tato zranění bývají hluboká a obtížně léčitelná. Rozleptávají identitu člověka, dotyčný se cítí ponížený, bezvýznamný,“(Rogers, 2011, s. 8).

Kyberšikanu (cyberbullying) můžeme definovat jako druh šikany, která využívá elektronické prostředky, jako jsou Internet, e-mail, blogy, mobilní telefony, pagery. Projevy kyberšikany mohou spadat i do oblasti kriminálních činů. V případě kyberšikany jde o specifickou formu klasické šikany, jejíž definice zní: jde o chování, jehož záměrem je opakovaně ubližovat, ohrožovat, nebo zastrašovat jiného člověka, popřípadě skupinu lidí. Projevovat se může například zasíláním obtěžujících, urážejících či útočných e-mailů a SMS, vytvářením stránek a blogů dehonestujících ostatní (Člověk v tísní, Kyberšikana a její prevence, 2009), rozesílání zesměšňujících obrázků, fotografií, videonahrávek, zveřejňování pornografických, erotických obrázků a nahrávek, zneužívání osobních údajů a přístupových hesel oběti k rozesílání obtěžujících a vulgárních materiálů ostatním, fotografování a nahrávání oběti a následné šíření těchto materiálů (Anon, Šikana a kyberšikana, 2009)

Dále kyberšikana může sloužit k posilování klasických forem šikany. Nejčastější a nejvážnější formou kyberšikany je nahrávání ponižující, kompromitující scény na mobilní telefon a jejího následného publikování na internetu, popřípadě rozeslání známým dotyčného, nebo skupině, ve které se pohybuje. Právě vystavování videí na Internet je nebezpečná varianta. Jelikož Internet je oceán možností, může se stát, že během několika minut se video objeví stažené v mnoha počítačích a je nenávratně rozšířeno po síti. Právě neschopnost podchytit a odstranit kompromitující video z internetu často způsobuje u postižených utrpení a trauma, která mají na postiženého neblahý dopad.

Právě z důvodu rychlosti šíření nevhodného a kompromitujícího obsahu je ponížení oběti kyberšikany mnohonásobně větší. V reálném životě můžeme od aktuálního ublížení odejít, ale ve světě virtuálním, kde se naše ponížení rychle šíří se i rychle zvyšuje počet pozorovatelů našeho utrpení, a tím se zvyšuje i naše trauma. Mezi dospělými se může jednat například o nevhodné projevy náklonnosti jako například sexuálně laděné zprávy. Časté je například uveřejnění kompromitujících dokumentů bývalého partnera.

Z Evropských statistik vyplývá, že s kyberšikanou se setkal nebo ji přímo zažilo 15 % žáků, 85 % z nich o tom někoho informovalo, přičemž 24 % lidí, kterým to oznámili, reagovalo bez zájmu. 55 % žáků se domnívá, že kyberšikanu je hodně rozšířená. Jenom 22 % respondentů uvedlo, že by vyhledali pomoc, zbylých 78 % uvedlo, že by upadli do deprese. V České republice se s kyberšikanou setkal nebo ji přímo zažilo 22 % žáků, 45 % z nich o nastalé situaci někoho informovali, přičemž podobně jako u Evropské statistiky 22 % informovaných zareagovalo bez zájmu a snahy pomoci. Ohledně hledání pomoci a utápění se v depresích jsou výsledky u dotázaných stejné jako u Evropské statistiky. Další výzkum zjistil, že až 72 % českých žáků nahrává jiné osoby pomocí mobilních telefonů, jedná se o kamarády, spolužáky, sourozence, rodiče i učitele, i když ty si nahrává přibližně 8 % respondentů (Člověk v tísní, Kyberšikanu a její prevence, 2009).

Kyberšikanu se těžko odhaluje. Například virtuální útočník může být v reálném světě sociálně slabý a vyloučený jedinec, který by v reálném světě byl snadnou obětí. Prostředí internetu také znesnadňuje především kontrolu nadkyberšikanou, jelikož zde nejsou jasně pozorovatelné znaky šikany, kterých by si okolí oběti všimlo.

Velkou roli u kyberšikany hraje především anonymita agresora, díky které se jím může stát prakticky kdokoli a díky níž si může dovolit mnohem víc, než by si dovolil v reálném světě (Člověk v tísní, Kyberšikanu a její prevence, 2009).

Jak předcházet kyberšikaně? Především zodpovědně zacházet s osobními údaji a nedat tak potenciálním agresorům možnost je jakkoliv zneužít.

1.8 Prevence nebezpečí na Internetu

Důležité pro vlastní ochranu na Internetu je pro každého dodržování pravidel bezpečného užívání internetu. Jedná se o seznam pravidel, které by měl dodržovat každý návštěvník Internetu ve vlastním zájmu.

Jedním z takovýchto souborů můžeme najít na stránkách MŠMT s názvem „Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu“ (Pilař, 2004).

Pro představu uvedu pravidla bezpečného užívání pro děti:

- ✓ Nikdy nesdělovat adresu svého bydliště, telefonní číslo, domů nebo adresu školy, kam

chodíš, jména a adresy rodičů a rodinných příslušníků i jejich telefonní čísla do práce, někomu, s kým jsi se seznámil/a prostřednictvím internetu, jestliže Ti to rodiče (nebo lidé, kteří se o Tebe starají) přímo nedovolí.

- ✓ Pokud se neporadíš s rodiči, neposílej nikomu po internetu fotografii, číslo kreditní karty nebo podrobnosti o bankovním účtu a vůbec žádné osobní údaje.
- ✓ Nikdy nikomu, ani nejlepšímu příteli, neprozrad' heslo nebo přihlašovací jméno své internetové stránky nebo počítače.
- ✓ Nikdy si bez svolení rodičů nedomluvej osobní schůzku s někým, s kým jsi se seznámil/a prostřednictvím internetu. Doma musí bezpodmínečně vědět, kam jdeš a proč. I když Ti rodiče (nebo lidé, kteří se o Tebe starají) dovolí se s takovým člověkem sejit, nechod' na schůzku sám/sama a sejděte se na bezpečném veřejném místě.
- ✓ Nikdy nepokračuj v chatování, když se Ti bude zdát, že se tam probírají věci, které Tě budou přivádět do rozpaků nebo Tě vyděsí. Vždy o takovém zážitku řekni rodičům (nebo lidem, kteří se o Tebe starají).
- ✓ Nikdy neodpovídej na zlé, urážlivé, nevkusné nebo hrubé e-maily. Není Tvoje vina, že jsi tyto zprávy dostal/a. Když se Ti to stane, oznam to rodičům.
- ✓ Nikdy neotvírej soubory přiložené k elektronickým zprávám (e-mailům), pokud přijdou od lidí nebo z míst, které neznáš. Mohou obsahovat viry nebo jiné programy, které by mohly zničit důležité informace a významně poškodit software počítače.
- ✓ Vždy řekni rodičům (nebo lidem, kteří se o Tebe starají) o všech případech nepříjemných, vulgárních výrazů na internetu, totéž platí pro obrázky s vulgární tematikou.
- ✓ Vždy buď sám/sama sebou a nezkoušej si hrát na někoho, kým nejsi (na staršího, na osobu jiného pohlaví apod.).
- ✓ Vždy pamatuj na následující pravidlo a chovej se podle něho: jestliže některá webová stránka bude obsahovat upozornění, že je určena jen pro dospělé nebo jen pro lidi od určitého věku, musí se to respektovat a ti, kteří nevyhovují kritériím nemají takovou stránku otevírat.
- ✓ Domluv se s rodiči na pravidlech používání internetu a poctivě je dodržuj. Především se domluv, kdy můžeš internet používat a jak dlouho.
- ✓ Provždy si zapamatuj další pravidlo: když Ti někdo na internetu bude nabízet něco, co zní tak lákavě, že se to nepodobá pravdě, nevěř mu – není to pravda.

- ✓ Jestliže na internetu najdeš něco, o čem jsi přesvědčen, že je to nelegální, oznam to rodičům.

Další rady jak se zodpovědně chovat na internetu nalezneme na webových stránkách www.bezpecnyinternet.cz (Anon, 2011). Z této stránky vypíšu pro změnu doporučení pro rodiče:

- ✓ Umístěte počítač do místnosti používané celou rodinou; tímto způsobem se mluvení o internetu a udržování přehledu o jeho používání přirozenou součástí každodenního života, když je počítač umístěn ve společné místnosti, může být diskuse o problémech snazší, můžete také používat internet společně.
- ✓ Mluvte o internetu; projeďte zájem o to, co vaše dítě a jeho přátelé dělají - na internetu i mimo něj, mluvte o skvělých a zajímavých věcech, k nimž lze internet využít, ale také o potížích, kterým může čelit, mluvte s dětmi o tom, co by měly dělat, kdykoli se při používání internetu nebudou cítit dobře.
- ✓ Naučte se lépe pracovat s počítačem, pokud sami používáte internet, je snazší určit, co je pro vaše děti dobré, můžete jim lépe pomoci při hledání užitečného materiálu na internetu.
- ✓ Používejte internet společně; najděte stránky, které jsou vhodné pro děti, nebo se naučte, jak najít užitečné informace - naplánujte společně dovolenou, navštivte stránky zaměřené na vzdělání nebo najděte informace o koníčcích a zájmech dětí, při společném procházení internetu můžete dítěti pomoci posoudit hodnotu nalezených informací, oblíbené stránky můžete uložit jako záložky, abyste je mohli znovu otevřít jediným klepnutím.
- ✓ Vytvořte s dětmi dohodu o tom, jak a kdy budou internet používat, může být užitečné dohodnout se na době a určitých webech, které mohou děti na internetu navštěvovat, toto je nutné s dětmi prodiskutovat a uzavřít s nimi společnou dohodu.

Dále můžou rodiče dětí využít tzv. „programy rodičovské kontroly (parentcontrol)“, které umožňují rodičům využít programy omezování určitých zdrojů a stránek, monitorovat aktivity na počítači a filtrovat obsah vstupující do počítače (Anon, Rodičovská kontrola, 2011).

Bezpečím na internetu se zabývají v rámci projektu „Seznam se bezpečně!“ MŠMT, Policie ČR, Linkou bezpečí a Nadací Naše dítě. Jedná se o film vytvořený na základě pravdivých příběhů, distribuovaný do základních škol, jelikož je určený hlavně pro děti od 12 do 16 let, jejich rodiče a učitele. Třicetiminutový film informuje o nástrahách internetu a podává rady pro jejich omezení (Anon, O projektu, 2009). Film je volně přístupný na webu <http://www.seznamsebezpecne.cz/>.

V případě, že se uživatel setká na internetu s nežádoucím či nelegálním obsahem, má možnost tenhle jev, stránku nahlásit příslušným orgánům. K tomuto účelu vznikl softwarový nástroj, tzv. červené tlačítko, který slouží právě k nahlášení nelegálního obsahu na internetu. Červené tlačítko vytvořilo České národní centrum bezpečnějšího Internetu v rámci Horké linky. Projekt je spolufinancován Evropskou unií (Anon, Co je to červené tlačítko?, 2009).

Ovšem v případě jakýchkoliv problémů, nejen virtuálních, se postižený může obrátit na Linku bezpečí, která je určena dětem do 18 let a studentům do 26 let. Linka bezpečí je dostupná celý rok 24 hodin denně, na bezplatném čísle 116 111. V případě závažných problémů je samozřejmě možné obrátit se na Policii České republiky, kde jsou speciálně vyškolení zaměstnanci, připraveni situaci řešit.

2. Praktická část

2.1 Východisko výzkumu

Po přečtení několika textů zaměřených na problematiku kyberšikany jsem se rozhodla v rámci výběru zaměření bakalářských prací zjistit vážnost výskytu kyberšikany v mém regionu.

V mém zájmu bylo zjistit, jak rozšířená je aktuální problematika kyberšikany na vybrané základní škole v Č. Budějovicích.

Ve své práci bych ráda analyzovala a porovnála výsledky mého výzkumu s výzkumem projektu Minimalizace šikany, provedeném sdružením Aisis za podpory nadace O2, mezi žáky 2. stupně ZŠ Nerudova, u kterých je větší pravděpodobnost výskytu a povědomí o kyberšikaně, než u žáků 1. stupně (Kolář, 2005).

Projekt Minimalizace šikany jsem si vybrala na základě celorepublikového pokrytí průzkumu, jeho přehlednosti a zajímavosti výsledků. Jako cílová skupina mi, po předběžném telefonickém oslovení několika základních škol, posloužili žáci 2. stupně ZŠ Nerudova. Vedení školy již zmíněné základní školy bylo nejvíce otevřené pro výzkum patologického jevu mezi jejich žáky.

2.2 Cíl výzkumu

Cílem této části práce je zjistit, jak častá je interakce žáků 2. stupně a virtuálního prostoru s hlavním zaměřením na oblast kyberšikany. Virtuálním prostorem míním prostředí internetu, sociální sítě, blogové aplikace a komunikačních serverů.

Na základě cíle výzkumu byly stanoveny tyto hypotézy:

Hypotéza 1 Znalost pojmu kyberšikana je u žáků 2. stupně až 60%.

Tuto hypotézu jsem formulovala na základě hlavního tématu mé bakalářské práce. Právě znalost pojmu kyberšikana je stěžejní pro další východiska mého výzkumu.

Hypotéza 2 Obětí kyberšikany je méně než 10% dětí.

Při formulaci této hypotézy jsem se opírala o Projekt minimalizace šikany sdružení Aisis.

Z výzkumu Minimalizace kyberšikany vyplývá, že „osobní zkušenosti s kyberšikanou v posledním půlroce deklarovalo celkem 6 % dětí; po dotazování na jednotlivé způsoby obtěžování (e-mail, telefon, video, blogy apod.), celkový podíl dětí, které přišly do styku s některou z konkrétně jmenovaných forem kyberšikany vzrostl na 10 %“ (Minimalizace šikany, 2010, s. 6).

Hypotéza 3 Více než polovina dotázaných dětí slyšela o kyberšikaně učitele.

Při pokládání této hypotézy jsem vycházela z několika medializovaných případů kyberšikany učitele (Wallerová, 2009). Většinou se jednalo o natáčení nebo focení učitele a následné šíření těchto souborů. Proto mě zajímalo, jestli i v mnou vybrané skupině respondentů je tento jev a jednání běžné alespoň z 50 %.

Hypotéza 4 Děti považují kyberšikanu za nebezpečnou.¹

Pro znění hypotézy č. 3. o povědomí nebezpečí plynoucího z kyberšikany jsem se opírala o výzkum sdružení Aisis projektu Minimalizace šikany, kde z výzkumů vyplývá, že celých „69% dětí považuje kyberšikanu za nebezpečnou“ (Minimalizace šikany, 2010, s. 9), respondenti odpověděli na tvrzení *Kyberšikana je nebezpečná* z 36 % *Určitě ano* a z 33 % *Spíše ano* (Minimalizace šikany, 2010, s. 9).

Hypotéza 5 Děti jsou kyberšikaně otevřené jako ke způsobu zábavy.

Znění této hypotézy jsem odvozovala z osobního zájmu, jelikož si myslím, že dnešní děti mají obrácený řebříček hodnot a jsou pohlcené konzumem a neomezeným přísunem všeho, na co si vzpomenou.²

Hypotéza 6 Děvčata jsou opatrnější v rozšiřování osobních informací na internetu než chlapci.

¹ Poznámka autora bakalářské práce – ve výzkumu Minimalizace šikany nebyl přesně definovaný pojem *nebezpečné*; pro tuto bakalářskou práci míním pojmem *nebezpečné* její obecnou úroveň psychickou, fyzickou a společenskou

²Konzumní děti aneb komercializace dětství. Dostupné na: <http://www.youtube.com/watch?v=t38dXXCrKw0>

Muži a ženy komunikují rozdílně, ženy jsou obezřetnější v rozšiřování informací o sobě samých než muži (Plaňava, 2005). Chtěla jsem si tento fakt ověřit i na mnou dotazovaných respondentech.

Hypotéza 7 Oběti kyberšikany se svěří spíš kamarádům než autoritám

Při pokládání této hypotézy jsem opět vycházela z výzkumu Minimalizace kyberšikany (Minimalizace šikany, 2010). Chtěla jsem také zjistit a porovnat výsledky mého výzkumu s výzkumem Minimalizace kyberšikany.

2.3 Výzkumné metody

Pro získání potřebných informací a dat ke zpracování výzkumu pro svou práci jsem zvolila kvantitativní výzkum, konkrétně metodu dotazování, technika dotazník.

Dotazník byl tvořen 18 otázkami, z většiny uzavřenými; s předem danými možnostmi odpovědí. Ve dvou otázkách měli respondenti možnost volné odpovědi. Součástí dotazníků byla také tabulka se 14 otázkami, na které respondenti odpovídali pomocí škálování.

2.4 Kostra dotazníku

Dotazník³ obsahoval otázky monitorující:

- a) Četnost a využití připojení k internetu
- b) Znalost pojmu kyberšikany spolu s její projevy, způsoby jednání v případě, že se s kyberšikanou respondenti setkali
- c) Hodnocení tvrzení, týkající se kyberšikany
- d) Otázky zaměřené na pojem a výskyt kyberšikany učitelů
- e) Základní údaje (věk, pohlaví, stupeň)

³ Příloha č. 1

2.5 Sběr a zpracování dat

Sběr dat proběhl 18.12.2012 mezi žáky 2. stupně Základní školy Nerudova 9 (Základní škola a Mateřská škola Nerudova 9, České Budějovice, 370 04).

Za pomoci zástupkyně pro II. stupeň Mgr. Miriam Kubů a učitelů školy byly žákům 6. - 9. tříd rozdány dotazníky (formát A4, dvě stránky na jednom listu). Ve škole bylo rozdáno celkem 360 vytištěných dotazníků (na předpokladu 30-ti žáků, po třech třídách v ročníku), vrátilo se mi celkem 349 dotazníků z toho 206 vyplněných. Po domluvě s vedením školy jsme došli k názoru, že dotazníky rozdává mezi žáky učitelský spor při vyučovacích hodinách.

Data z vyplněných dotazníků byla kvantitativně zpracována. Byla provedena analýza otázek a odpovědí, jejich zaznamenání, ze kterého byly následně vypočteny četnosti odpovědí a provedeno jejich statistické vyhodnocení a převedení do tabulek a grafů.

2.6 Výsledky výzkumu

1. Rozdělení respondentů podle pohlaví

Tabulka 1 – Rozdělení respondentů podle pohlaví

Pohlaví	Počet
Dívky	117
Chlapci	87
Neodpovězeno	2
Celkem	206

Zdroj: vlastní výzkum, N = 206

1. Rozdělení respondentů podle ročníků

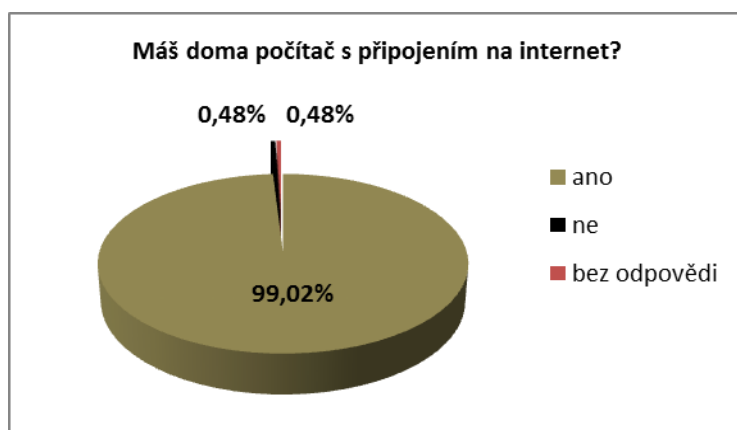
Tabulka 2 – Rozdělení respondentů podle ročníků

Třída	Chlapci	Dívky	Celkem
6.	28	33	61
7.	14	18	32
8.	29	38	67
9.	16	28	44
Celkem	87	117	204

Zdroj: vlastní výzkum, N = 204

2. Počet respondentů, kteří mají doma počítač s připojením k internetu

Graf 1 – Počet respondentů, kteří mají doma počítač s připojením k internetu

Zdroj: vlastní výzkum, N=206

Z grafu lze jasně poznat, že z celkového počtu 206 dotazovaných má celých 99,02% připojení nebo přístup k internetu. Pouhé 0,48% dotázaných připojení k internetu nemá. V jednom případě byla otázka bez odpovědi.

Z grafu vyplývá, že je v dnešní době naprosto běžnou součástí domácností, a hlavně pro nás důležitých žáků 2. stupně, připojení k internetu, které se pro žáky stává jistě nezbytnou součástí života.

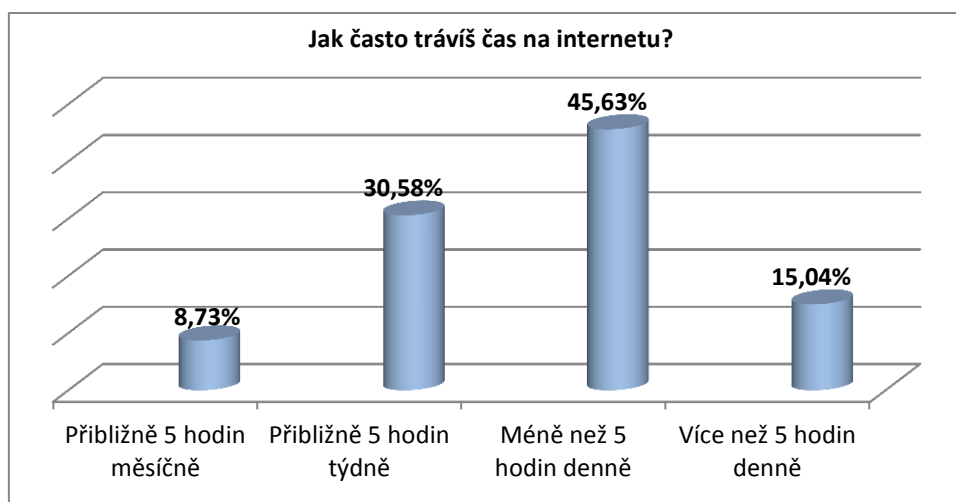
3. Čas trávený na internetu

Otázka číslo 2. v rozdaném dotazníku měla zjistit, jak často se respondenti vyskytují a jak často využívají internet, spolu s počtem hodin, které na něm denně tráví.

Jak ukazuje graf celých 91,25 % respondentů (odpovězeno na možnosti b), c), d)), čili naprostá většina, se na internetu pohybuje minimálně jednou za týden. Pouhých 8,73 % žáků tráví na internetu přibližně 5 hodin měsíčně.

Celých 15,04 % žáků na internetu tráví více než 5 hodin denně. Podle otevřené dodatečné odpovědi *Kolik?* průměrný čas strávený denně na internetu je 11,8 hodin.

Graf 2 – Čas trávený žáky ZŠ 2.stupně na internetu

Zdroj: vlastní výzkum, N = 206

4. Využívání komunikačních serverů, chatů a e-mailů ke komunikaci.

Následující graf, vypracovaný podle odpovědí na otázku číslo 3, ukazuje užívání internetu za účelem komunikace s ostatními. Vidíme, že celých 97,1% žáků využívá internet právě ke komunikaci.

Možnosti nabízené k dodatečnému výběru konkrétně jmenovaných sociálních sítí, komunikačních serverů, chatů a e-mailů, jsou na tom v podstatě stejně. U dodatečné otázky *b.e) jiné* žáci jmenovali zejména herní fóra a on-line hry (z velké většiny chlapci).

Graf 3 – Využívání komunikačních serverů, chatů a e-mailů ke komunikaci

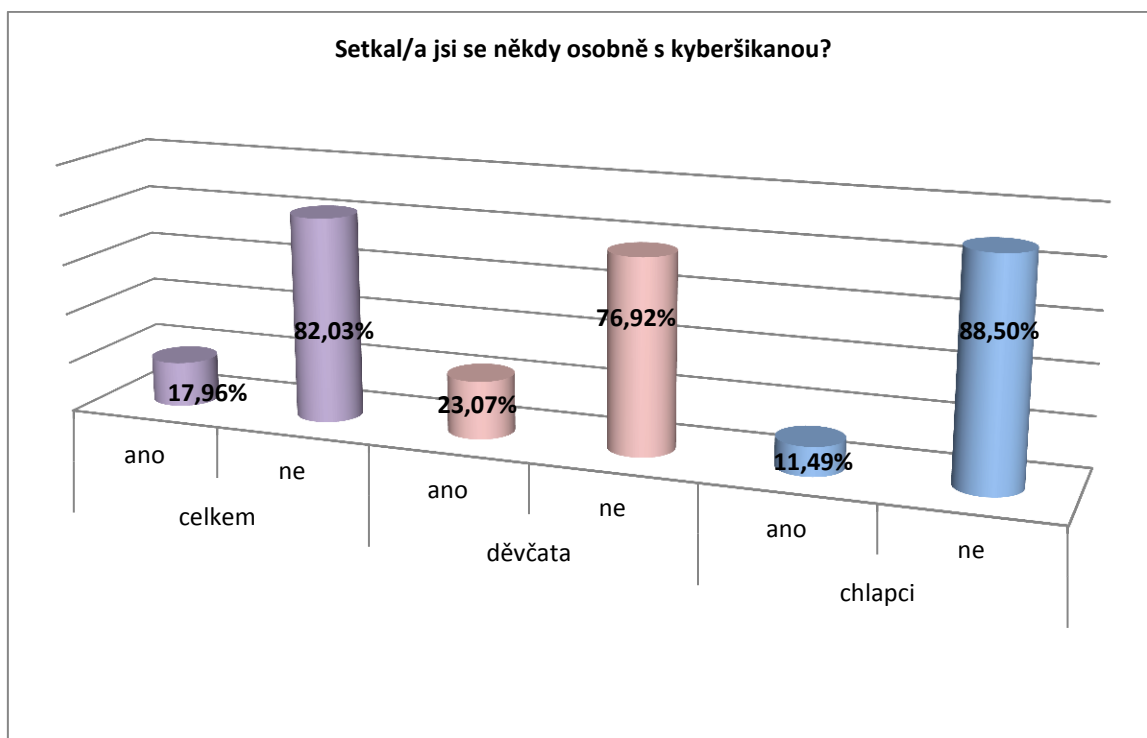
Zdroj: vlastní výzkum, N = 206

5. Osobní zkušenost respondentů s kyberšikanou.

Níže můžeme vidět, že 88,50 % žáků nepřišlo do styku s kyberšikanou. Pokud bychom se zaměřili na kontakt s kyberšikanou, tak s 23,07 % vedou děvčata na rozdíl 17,96 % u chlapců.

Čísla jsou nízká a tím pádem i uspokojivá s hlediska sociálních patologií v internetovém prostředí, ve kterém se žáci často pohybují.

Graf 4 – Osobní zkušenost respondentů s kyberšikanou

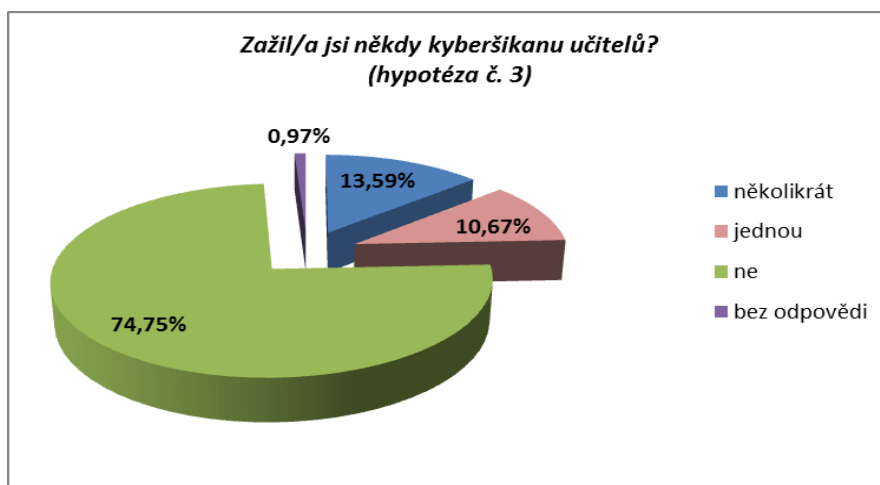

Zdroj: vlastní výzkum, N odpovědí = celkem 206, děvčata 117, chlapci 87

6. Kontakt s kyberšikanou učitele.

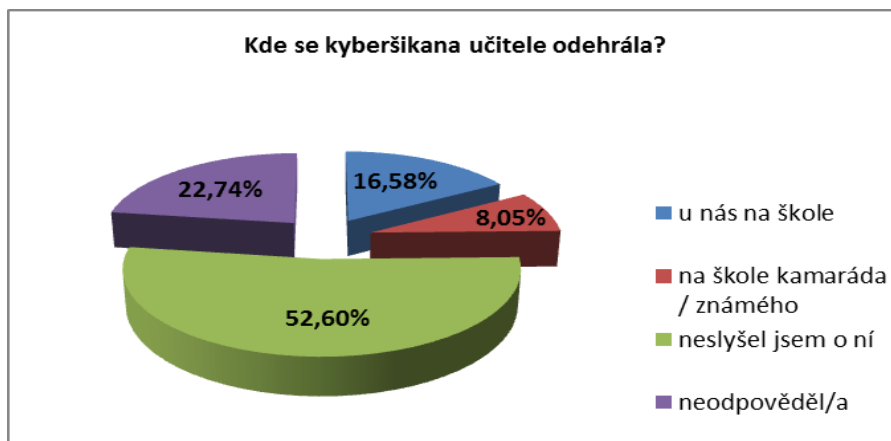
V grafu č. 5 vidíme, že 24,26 % (odpovědi *několikrát* a *jednou*) respondentů se setkala s kyberšikanou učitele/učitelů, z toho v 16,58 % odpovědí se tato kyberšikana odehrála přímo na zkoumané škole ZŠ Nerudova. Dalších 8,05 % případů pozorovali respondenti na případech svých kamarádů/známých z jiné školy.

Graf 5 – Kontakt s kyberšikanou učitele

Zdroj: vlastní výzkum, N= 206

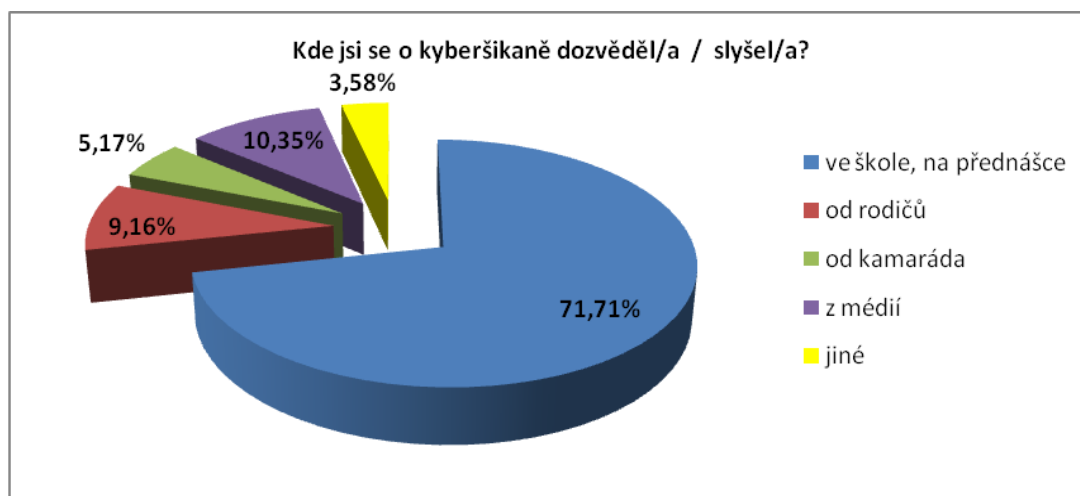
Graf 6 – Kde se kyberšikana učitele odehrála

Zdroj: vlastní výzkum, N=206, N odpovědí = 211

7. Kde se respondenti dozvěděli o kyberšikaně.

Graf 7 - Kde se respondenti dozvěděli o kyberšikaně

Zdroj: vlastní výzkum, N = 206, N počet odpovědí = 251

Na otázku *Kde jsi se o kyberšikaně dozvěděl/a* bylo uvedeno několik různých odpovědí. Celkem jsem jich zaznamenala 251. Drtivá většina, celých 71,7 %, se o kyberšikaně dozvěděla ve škole a na nějaké přednášce. Můžeme tedy zhodnotit, že škola ve spolupráci s různými organizacemi (například Policie ČR) dbá o informovanost svých žáků o aktuálních problémech a rizicích, se kterými se mohou střetnout.

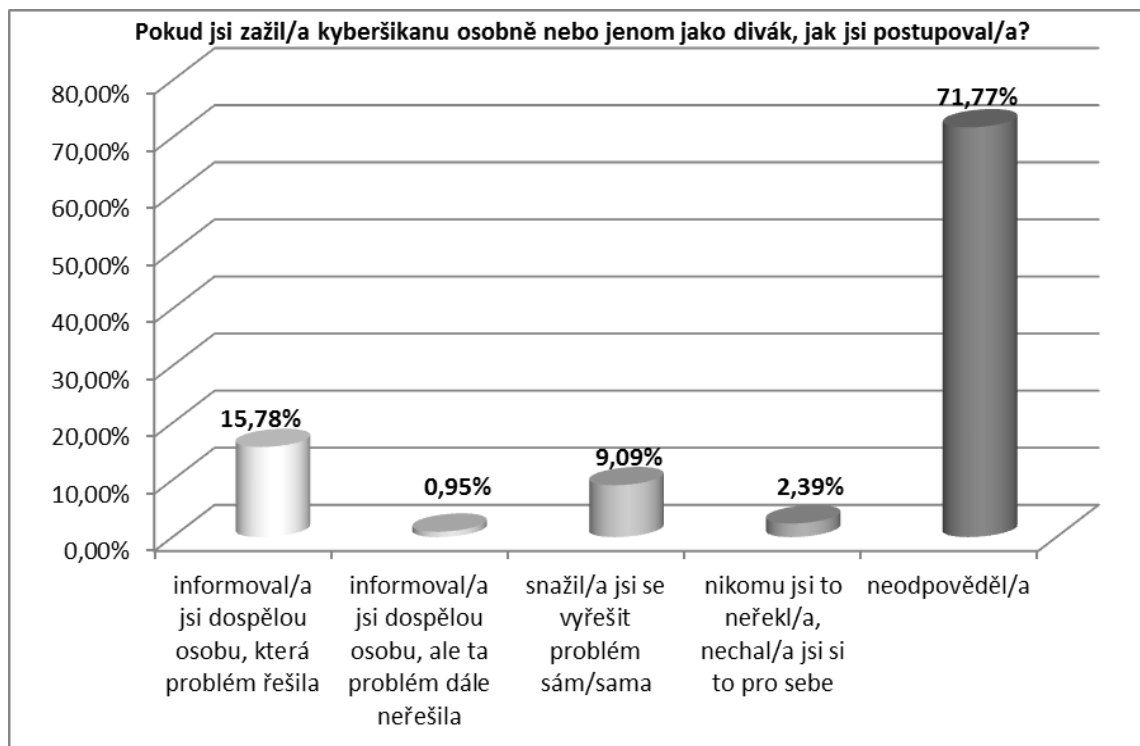
10,2 % respondentů slyšelo o kyberšikaně z médií, 9,1 % od rodičů a 5,2 % od kamaráda.

V možnosti odpovědi *e)jiné* převládá jako zdroj informací internet, v jednom případě se jednalo o vlastní zkušenost.

8. Koho respondenti informují / informovali v případě kyberšikany.

Otázka, na kterou respondenti odpovídali zněla přímo *Pokud jsi zažil/a kyberšikanu osobně nebo jenom jako divák, jak si postupoval?*. Z celkových 28,24 % (součet všech odpovědí kromě *nedopověděl/a*) kladných odpovědí byla více než polovina řešena informováním dospělé osoby a následným vyřešením této situace.

Graf 8 – Koho respondenti informují/ informovali v případě kyberšikany

Zdroj: vlastní výzkum, N = 206, N počet odpovědí = 209

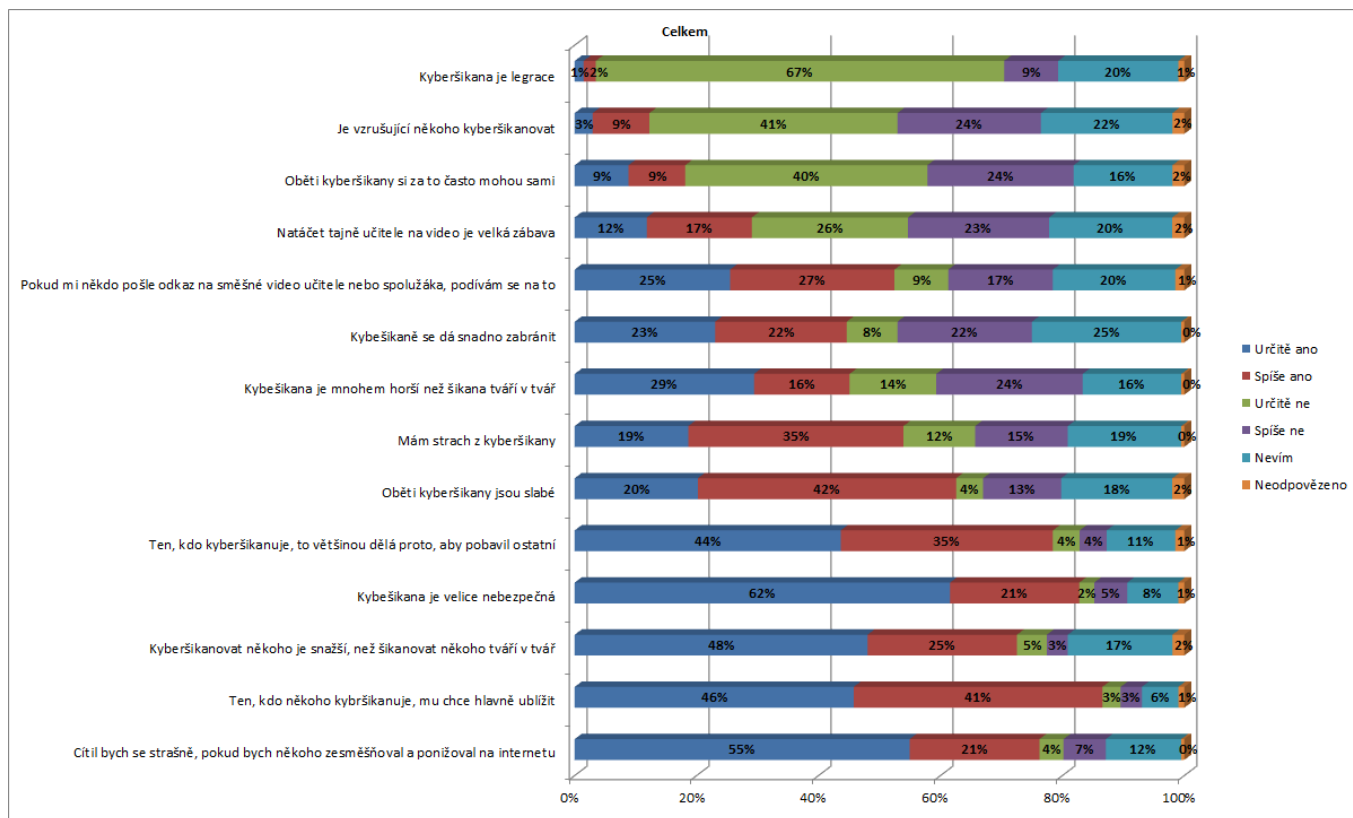
9. Výsledky tabulky⁴

Vzhledem k obsažnosti jsou výsledné tabulky uvedené v Příloze č. 1.

Pro základní přehled jsem se rozhodla umístit níže graf s celkovými výsledky.

⁴ Kompletní výsledky v Příloze č. 2

Graf 9 – Výsledky tabulky (celkový přehled)

Zdroj: vlastní výzkum, N= 205

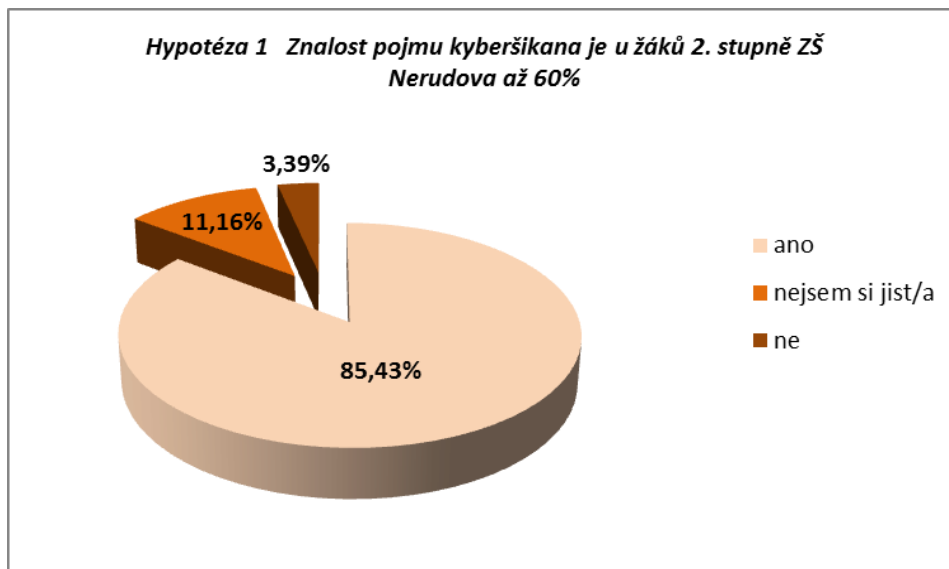
2.7 Verifikace hypotéz

K analýze dat a vytvoření grafů a tabulek jsem využila program Microsoft Excel. K ověření všech stanovených hypotéz jsem použila metodu matematicko-statistické analýzy.

2.7.1 Hypotéza 1: Znalost pojmu kyberšikana je u žáků 2. stupně ZŠ Nerudova až 60%.

Z níže uvedeného grafu vyplývá, že znalost pojmu kyberšikana mezi žáky 2. stupně je 85,43 %. Dalších 11,16 % respondentů si o své znalosti, pro nás důležitého pojmu, nebyla jista. Pouhých 3,39 % dotázaných pojem kyberšikana nezná.

Graf 10 – Hypotéza 1 Znalost pojmu kyberšikana je u žáků 2. stupně ZŠ Nerudova až 60 %

Zdroj: vlastní výzkum, N=206

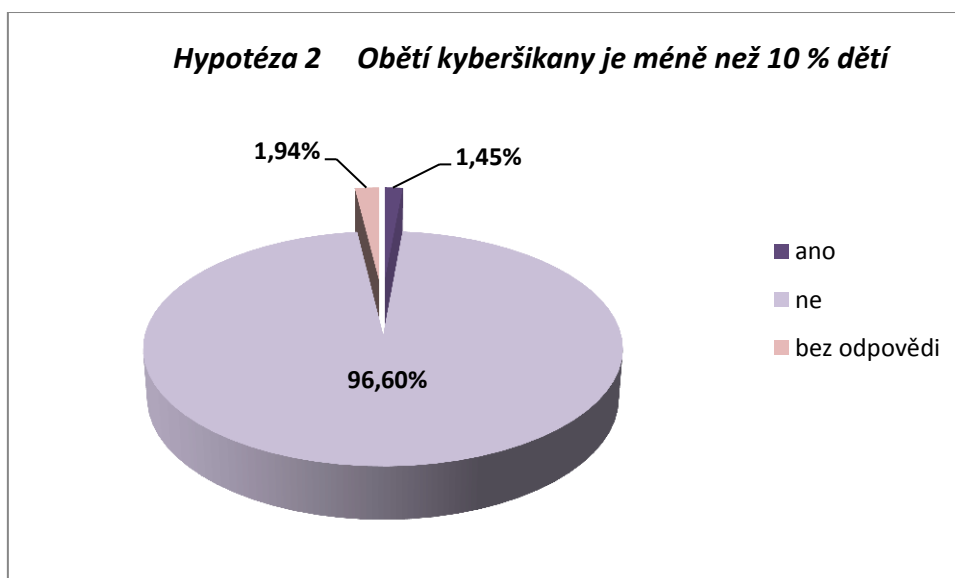
Výsledek:

Na základě získaných dat vidíme, že se hypotéza **potvrdila**.

2.7.2 Hypotéza 2: Obětí kyberšikany je méně než 10% dětí

Z mého výzkumu lze vyčíst, že konkrétně u žáků 2. stupně ZŠ Nerudova se do přímého kontaktu s kyberšikanou dostalo 1,45 % dotázaných (3 kladné odpovědi).

Graf 11 – Hypotéza 2 Obětí kyberšikany je 10 % dětí

Zdroj: vlastní výzkum, N=206

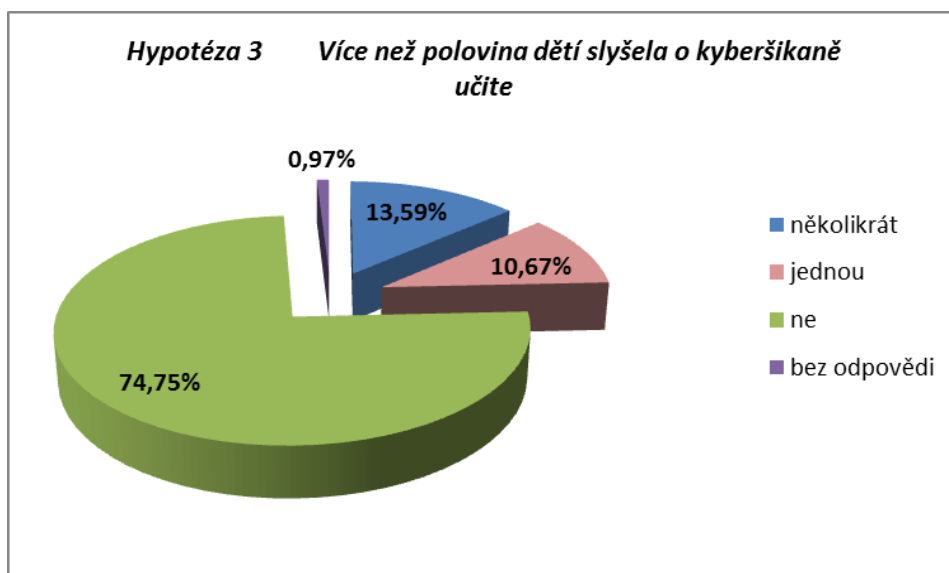
Výsledek:

V tomto případě **potvrzuji** H2. Při porovnání údajů vyplývajících z projektu Minimalizace kyberšikany a údajů z Grafu 11 vidíme, že souhrné data potvrzují tvrzení, že mezi žáky 2. stupně ZŠ Nerudova není nebo nebylo dříve míněných 10 % dotázaných obětí kyberšikany.

2.7.3 Hypotéza 3: Více než polovina dotázaných dětí slyšela o kyberšikaně učitele.

Výsledkem otázky zaměřující se na kyberšikanu učitele vyplývá, že *Jednou* nebo *Několikrát* se s kyberšikanou učitele setkala 24,26 % žáků. Do kontaktu s kyberšikanou učitele se nedostalo 74,75 % respondentů.

Graf 12 – Hypotéza 3 Více než polovina dětí slyšela o kyberšikaně učitele

Zdroj: vlastní výzkum, N=206

Výsledek:

Hypotéza číslo 3. se **nepotvrdila**, jelikož celkový součet odpovědí *Jednou* a *Několikrát*na otázku č. 13 v mém dotazníku (*Zažil/a jsi někdy kyberšikanu učitelů?*) byl 24,26 % a nikoli nadpoloviční.

2.7.4 Hypotéza 4: Děti považují kyberšikanu za nebezpečnou.

V projektu Minimalizace šikany, ze kterého jsem vycházela, vyplývá, že celých „69% dětí považuje kyberšikanu za nebezpečnou (Minimalizace šikany, 2010, s. 9), respondenti

odpověděli na tvrzení *Kyberšikana je nebezpečná* z 36 % *Určitě ano* a z 33 % *Spíše ano* (Minimalizace šikany, 2010, s. 9).

Mnou dotazovaný respondenti odpověděli na tvrzení *Kyberšikana je velice nebezpečná* následovně:

- odpověď *Určitě ano* zaškrtno 61,57 % (125 respondentů)
- odpověď *Spíše ano* zaškrtno 21,18 % (43 respondentů)

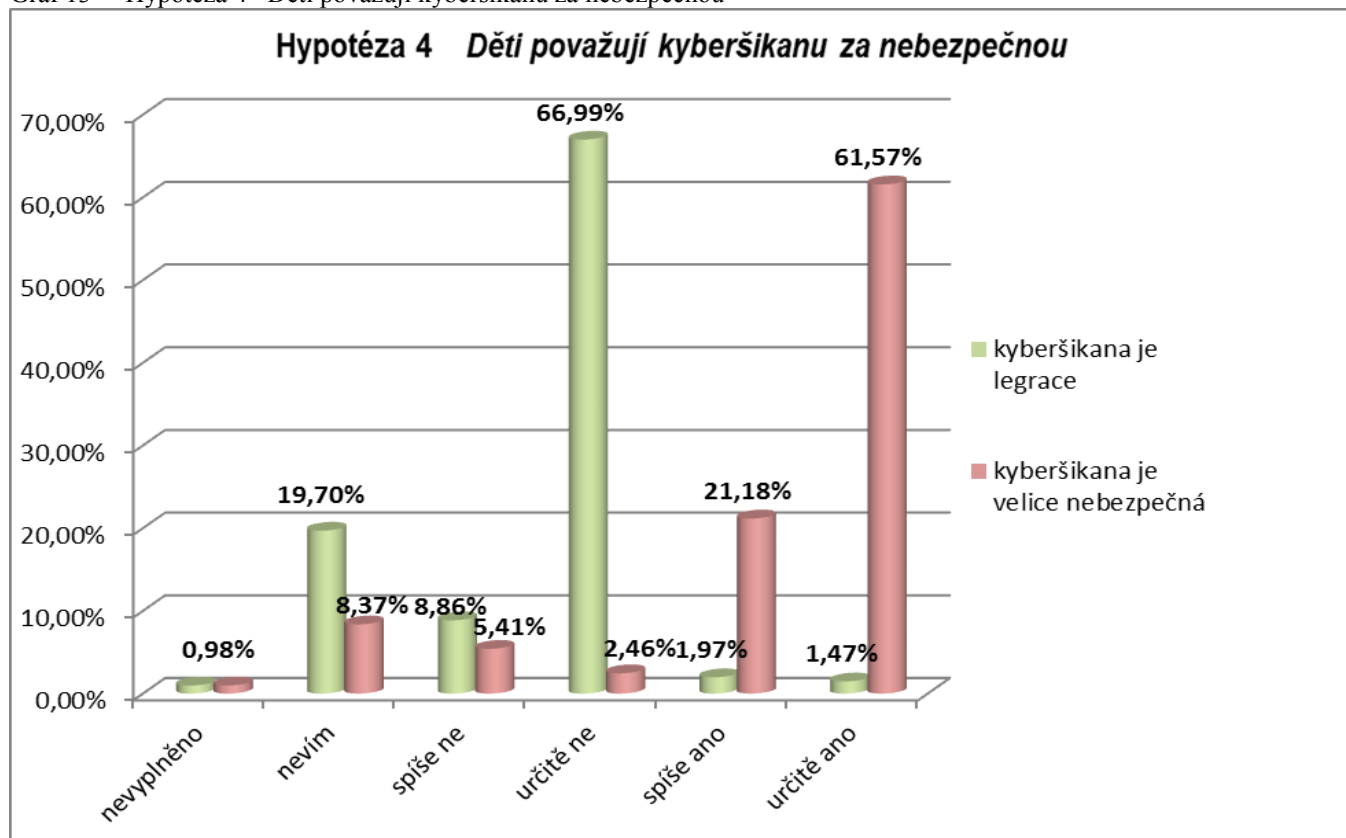
Celkově tedy žáci 2. stupně ZŠ Nerudova vnímají závažnost kyberšikany z 82,75 % (po sečtení kladných odpovědí *Určitě ano* a *Spíše ano* na dané tvrzení).

Pro ověření výsledků jsem vyhodnotila opozitní tvrzení⁵ na otázku *Kyberšikana je legrace*:

- odpověď *Určitě ne* zaškrtno 66,99 % (136 respondentů)
- odpověď *Spíše ne* zaškrtno 8,86 % (18 respondentů)
- druhá nejčastější odpověď *Nevím* měla 19,70 % zastoupení

Rozdíl mezi výsledkem *Určitě ano* u otázky *Kyberšikana je velice nebezpečná* a *Určitě ne* na otázku *Kyberšikana je legrace* je pouhých 5,42 %. Rozdílová hranice je minimální a potvrzuje se fakt, že děti (žáci 2. Stupně ZŠ Nerudova) považují kyberšikanu za nebezpečnou.

Graf 13 – Hypotéza 4 Děti považují kyberšikanu za nebezpečnou

Zdroj: vlastní výzkum, N = 206, N počet odpovědí = 203

⁵ Poznámka autora bakalářské práce – opozitní tvrzení jsem se rozhodla umístit do grafu kvůli složitosti zkoumaného jevu a chtěla jsem tímto porovnáním dosáhnout jeho lepší průkaznost

Výsledek:

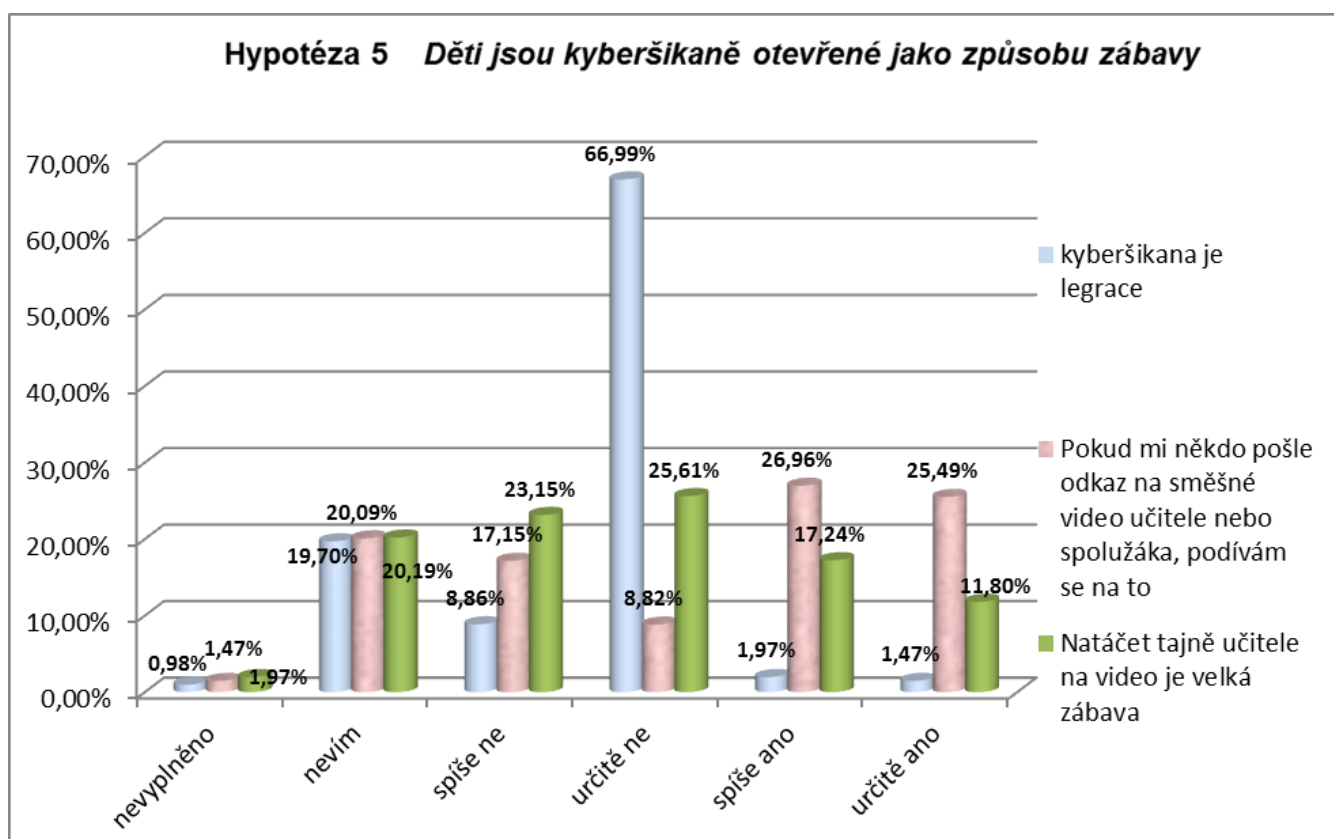
Z výsledků jasně vyplývá, že tato hypotéza se **potvrdila**. Výsledek uvědomění si závažnosti kyberšikany je 83,5 %.

Hypotéza se následně potvrdila při vyhodnocování opozitních tvrzení, kdy 66,99 % respondentů zaškrtnulo výstižnější možnost *Určitě ne*.

2.7.5 Hypotéza 5: Děti jsou kyberšikaně otevřené jako způsobu zábavy

Po vyhodnocení získaných dat můžeme vidět v příslušném grafu 14, že respondenti, i když nepovažují z většinové části kyberšikanu za legraci (do grafu jsem umístila pro porovnání data z předcházející hypotézy na otázku zda považují respondenti kyberšikanu za legraci, jelikož s touthle hypotézou korespondují), pokud se k nim dostane odkaz na směšné video učitele nebo spolužáka tak se na něj podívá 52,45 % respondentů (26,96 % z odpovědi *Spíše ano* a 25,49 % *Určitě ano*).

Graf 14 – Hypotéza 5 Děti jsou kyberšikaně otevřené jako způsobu zábavy

Zdroj: vlastní výzkum, N=206, N počet odpovědí = 203, 204, 203

Výsledek:

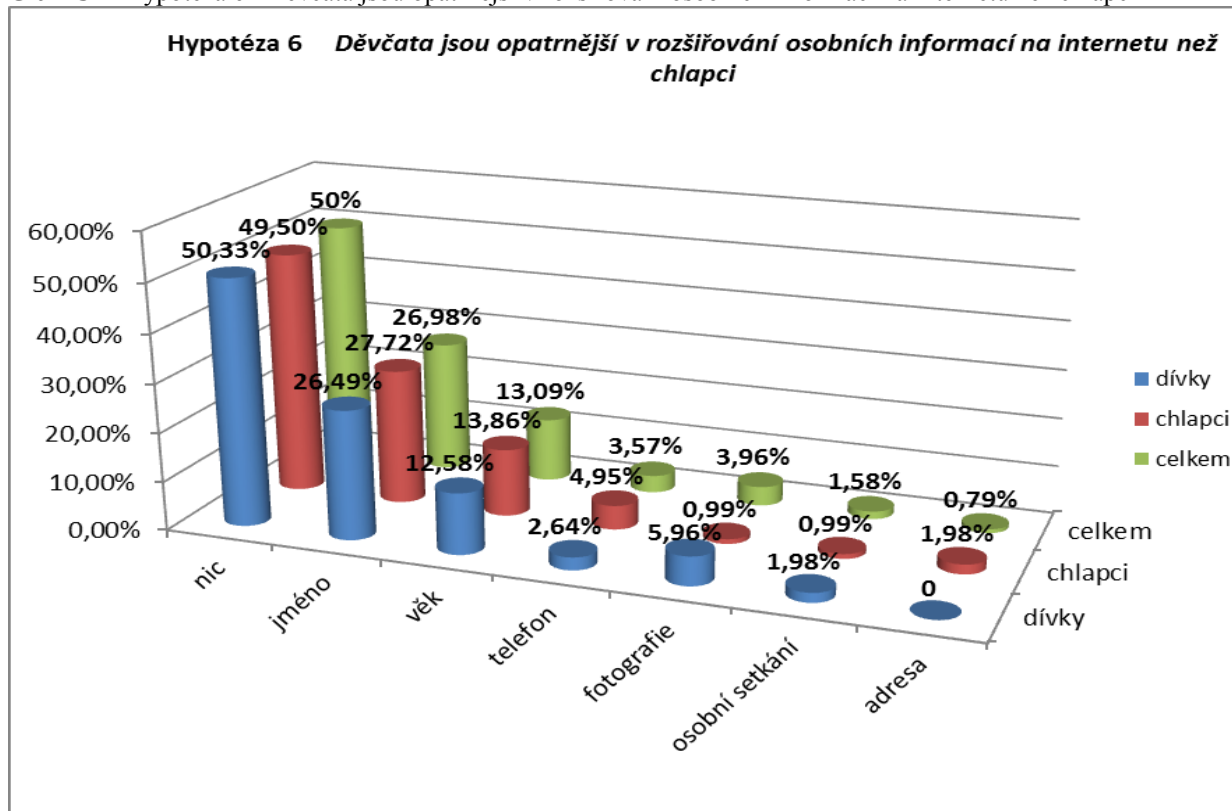
Hypotéza byla **potvrzena**, jelikož otevřenost k zesměšňujícím videím je 52,45 %.

2.7.6 Hypotéza 6: Děvčata jsou opatrnější v rozšiřování osobních informací na internetu než chlapci.

V grafu č. 15 můžeme vidět, že žádnou osobní informaci o sobě samé by na internetu neposkytla přibližně polovina dívek (50,33 %). U chlapců je výsledek velmi podobný a to 49,50 % dotázaných.

Jak můžeme vidět výsledky se z velké části podobají. Největší rozdíly mezi chlapci a dívkami můžeme pozorovat zejména u zveřejňování fotografií, kde je rozdíl 4,97 % (v neprospěch děvčat).

Graf 15 – Hypotéza 6 Děvčata jsou opatrnější v rozšiřování osobních informací na internetu než chlapci

Zdroj: vlastní výzkum, N = 206, N odpovědí celkem 252, chlapci 101, dívky 151

Výsledek:

Hypotéza číslo 6 se **nepotvrdila**. Data získaná ve výzkumu ukazují, že mezi děvčaty a chlapci nejsou viditelně velké rozdíly v rozšiřování osobních informací na internetu.

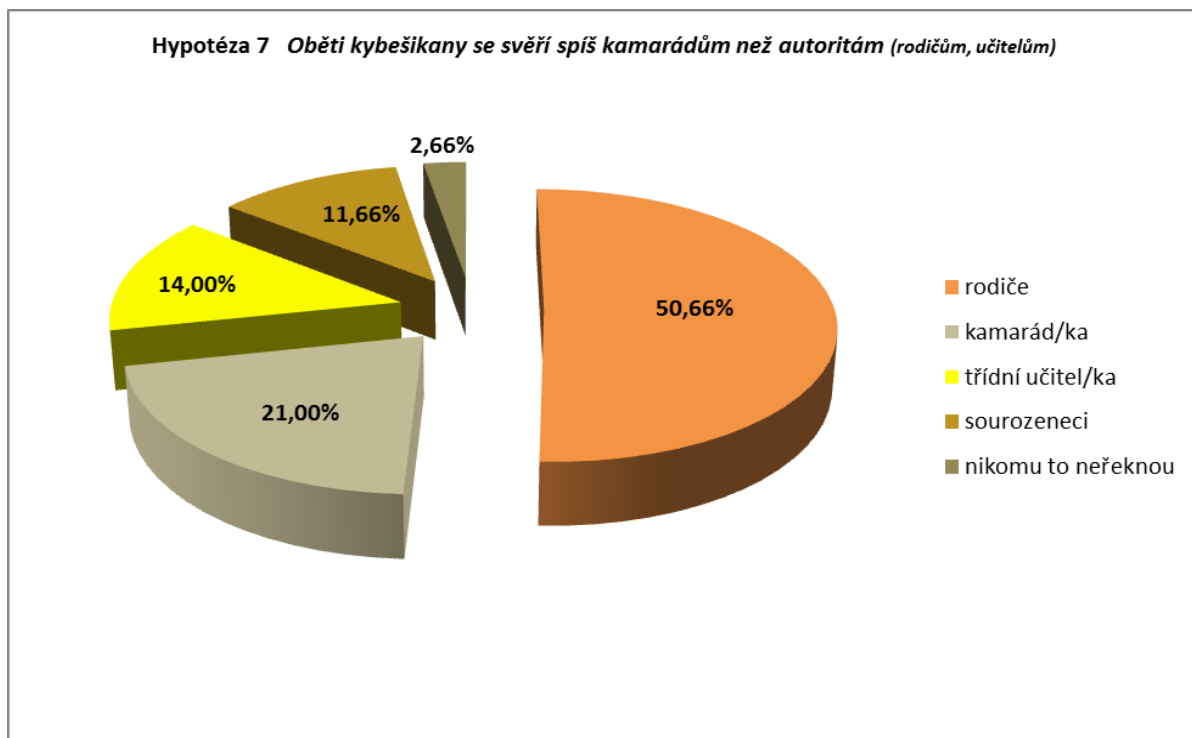
2.7.6 Hypotéza 7: Žáci se svěří spíše kamarádům než rodičům.

Na grafu č. 16 vidíme, že více než polovina dotázaných žáků, 50,66 %, se se sociálně patologickým jevem, pro náš důležitou kyberšikanou, svěří svým rodičům. Druhým v pořadí, kdo se o kyberšikaně dozví, jsou kamarádi našich respondentů, dále třídní učitel/ka, sourozenci a jen 2,66 % respondentů svoji zkušenost s kyberšikanou nikomu neřekne.

Výsledek:

Hypotéza se **nepotvrdila**. Výsledky ukazují pravý opak. Žáci se svěřují z 50,66 % především rodičům a jen z 21,00 % kamarádům.

Graf 16 – Hypotéza 7 Oběti kyberšikany se svěří spíše kamarádům než autoritám (rodičům, učitelům)

Zdroj: vlastní výzkum, N = 206, N odpovědí = 300

3. Diskuse

U Hypotézy č. 1, kde východiskem byl výzkum Minimalizace šikany, jsem se postavila nad skutečností, že znalost pojmu kyberšikana na ZŠ Nerudova je 85,43 %, přičemž celorepublikový výsledek byl (pro druhý stupeň) 49 % (Minimalizace šikany, 2010, s. 5). Nabízí se nám tedy otázka, jak je to možné, že rozdíl mezi těmito dvěma zkoumanými jednotkami je až 36,43 %.

Jednou možností je časová prodleva mezi prováděním obou výzkumů. Sběr dat pro projekt Minimalizace šikany, Kyberšikana dětí, probíhal v době 27.10. - 20.11.2009 (Minimalizace šikany, 2010, s. 3), sběr dat pro můj výzkum proběhl 18.12.2012 (celkový rozdíl je tedy 3 roky a jeden měsíc). Doba, která uběhla mezi sběrem dat mohla žákům poskytnout teoretické i praktické znalosti a zkušenosti s kyberšikanou, a tak se znalost tohoto patologického jevu zvýšila. Můžeme předpokládat, že i díky výzkumu a následnému zveřejnění výsledků projektu Minimalizace kyberšikany, byla rozšířena výuka a informační projekty na téma kyberšikana. Dalším faktem je, že moji respondenti měli možnosti odpovědí ve škále *ano x ne* a respondenti výzkumu Minimalizace šikany měli na výběr více odpovědí, jednou z nich byla *nejsem si jistý/á*. Domnívám se, že jelikož mnou nabízené odpovědi byly výstižnější, lze efektivněji vyhodnotit znalost pojmu kyberšikana v mnou zkoumané skupině.

V grafu č. 7 můžeme vyčíst, že 71,71 % dotázaných žáků ZŠ Nerudova se o kyberšikaně dozvědělo ve škole na přednášce a na druhém místě se umístili s 10,35 % média.

Dalším faktorem, který by mohl mít dopad na rozdíl mezi výsledky obou výzkumů, je geografická oblast. Pokud výzkum pro projekt Minimalizace šikany probíhal celorepublikově (krajské města, obce, vsi), můj výzkum byl provedený pouze na jedné základní škole nacházející se v krajském městě.

Dalším důvodem k zamyšlení je fakt vyzpozorovaný u individuálních rozhovorů při projektu Minimalizace šikany, a to že si děti termín kyberšikana často zaměňují s „klasickou“ šikanou nebo mají pouze mlhavou představu o tom, co všechno tento pojem v sobě zahrnuje (Minimalizace šikany, 2010, s. 5). Jelikož můj výzkum sbíral data pomocí vyplňování dotazníku, neměla jsem možnost posoudit, jestli se stav znalosti pojmu kyberšikany rozšířil a jak moc

došlo k záměně s pojmem šikany. Dovolím si tvrdit, že i když touto záměnou by mohly být moje konečné výsledky zpochybněny a napadeny, se můj výzkum zaměřuje především na prostředí internetu. Jelikož získaná a vyhodnocená data si vzájemně neodporují, dovolím si potvrdit serióznost mého výzkumu.

Zajímavé výsledky pro porovnání a úvahu se nám objevily při verifikaci hypotézy č. 2 (*Oběti kyberšikany je 10 % dětí*). Z celorepublikového výzkumu jsme zjistili, že až 10 % dotazovaných dětí je obětí kyberšikany. Výzkum provedený na ZŠ Nerudova ukázal, že do přímého kontaktu s kyberšikanou se dostalo jen 1,5 % (3 respondenti z 206-ti dotázaných). Pokud by náhodou v tomto případě došlo mezi respondenty k záměně pojmů šikana a kyberšikana, tak je tento výsledek výborný / uspokojivý v obou případech. Tento výsledek by mohl sloužit jako jedno ze základních kritérií pro posouzení dobré školy, například pro rodiče uvažující o umístění svých dětí na vybranou základní školu. Mimo kvality výuky, vstřícnosti a profesionality učitelského sboru je pro rodiče určitě důležité i zdravé a bezkonfliktní sociální prostředí školy.

Je s podivem, že rozdíl je tak velký! O důvodech můžeme polemizovat. Domnívám se, že i na základě vyhodnocení výzkumu Minimalizace šikany se rozšířila informační vlna ve formě přednášek soukromých i státních organizací na základních a středních školách. Míra uvědomění si závažnosti a problematiky kyberšikany je dalším možným faktorem, proč je osobní zkušenost respondentů v mém výzkumu tak nízká. Tento fakt si můžeme potvrdit u hypotézy č. 4, kde jsem vyhodnocovala právě otázky týkající se závažnosti kyberšikany a názoru respondentů na dané fakty týkající se kyberšikany. Výsledky byly velmi upokojující (83,5 %) jako z hlediska ukazatele morálního citění a morální zodpovědnosti respondentů vůči ostatním.

Na druhou stranu můžeme pozorovat rozpor mezi výsledky u hypotézy č. 4, která se zabývala již výše zmíněnou nebezpečností kyberšikany a hypotézou č. 5., u které jsem se zaměřila na obrácenou stranu kyberšikany, z pohledu diváka. Až 52,45 % respondentů je otevřeno kyberšikaně jako způsobu zábavy. Proč, i když respondenti považují kyberšikanu za nebezpečnou, jsou jí zároveň otevření jako způsobu zábavy? Zde můžeme filosofovat, zda-li se jedná o jejich pocit, že když se toho přímo neúčastní nepodporují tak tento jev, nebo si neuvědomují pasivní účast na kyberšikaně například rozšiřováním podobných souborů na internetu.

U hypotézy číslo 6 jsem osobně předpokládala spolu se zněním hypotézy, že děvčata jsou opatrnější a poučenější o rozšiřování osobních informací na internetu. Při prohlížení výsledků jsme si mohli všimnout, že děvčata o sobě sdílí osobní údaje ve větším měřítku než chlapci, což mě překvapilo. Největší rozdíl, jak už jsem vyhodnocovala ve verifikaci hypotéz, je v uveřejňování fotografií. Není překvapující, že fotografie z většinové části uveřejňují na internetu děvčata. Je to snad z důvodu vlastní prezentace? Neuvědomují si snad lehkou zneužitelnost těchto souborů? Často se fotografují v provokativních pózách, odhalené, ve spodním prádle, někdy i úplně odhalené. Chtějí se zalíbit chlapcům starším a provokovat fantazii všech v okolí? Zřejmě si neuvědomují to riziko, že se tyto fotky mohou dostat například k deviantovi, který je podle jejich profilu může bez větších problémů dohledat. Zde se nám nabízí podnět k dalšímu zkoumání zaměřeného přímo na tuto problematiku. Neuvědomují si děvčata tuto závažnost, nebo ano a jsou ochotné ji podstoupit?

Nejzajímavější výsledky, vyjma hypotéz, nám nabídlo vyhodnocení otázky zaměřující se na zjištění kontaktu respondentů s kyberšikanou. V grafu 4 můžeme zhlédnout nízká čísla u kladných odpovědí týkající se přítomnosti kyberšikany. Respondenti odpovídali na otázku číslo 5. Celkem se s kyberšikanou setkala 37 respondentů (17,96 %), z toho dívky v 27 případech (23,07 %) a chlapci v 10 případech (11,49 %). Pozitivní na tom je, jak můžeme vidět v grafu č. 8, že v 33 případech (15,78 %) respondenti informovali dospělou osobu a ta následně problém řešila. Dva respondenti (0,95 %) se v dospělé osobě, kterou o tomto problému informovali, zklamala, jelikož problém dále nebyl řešen. Dalších 19 žáků (9,09 %) se snažilo tento problém vyřešit samo a 5 respondentů (2,39 %) se nikomu nesvěřilo. Zde nám vychází celkový počet respondentů, kteří se s kyberšikanou setkala, 59 což dělá 28,22 % a nikoli 17,96 % jak tomu bylo přímo u otázky *Setkal/a jsi se někdy osobně (týkající se tebe nebo tvých známých) s kyberšikanou?*. Můžeme se jen domnívat, jestli došlo k nepochopení otázky a respondenti odpovídali tak, jak by jednali v případě styku s kyberšikanou anebo na přímou otázku neodpověděli, popřípadě odpověděli ne podle pravdy, a u otázky dotazující se na následující jednání se nechali „nachytat“.

Další kapitolou k možné diskuzi je zkoumání v oblasti kyberšikany učitelů. Respondenti odpovídali na otázky zjišťující jejich kontakt a následnou lokaci kyberšikany učitelů. Ani ne polovina respondentů zažila kyberšikanu jednou (10,67 %) nebo několikrát (13,59 %) přičemž

v 35-ti případech (16,58 %) se kyberšikanování učitele/učitelů odehrálo přímo mezi učitelským sborem ZŠ Nerudova.

Co vede žáky natáčet popřípadě fotografovat učitele při vyučování? Je to uvolněnou morálkou žáků nebo snad rostoucí absencí autority učitelů vůči jejich žákům? Nejsou ojedinělé případy, kdy žáci učitele schválně provokují a čekají, až mu povolí nervy a neudrží si profesionální přístup. Poté umístí video na internet a rozšiřují ho dál. Učiteli pak mohou nastat problémy jak pracovního tak osobního charakteru. Na druhou stranu je tento způsob, zaznamenávání nepřístojného chování učitelů, možné brát jako prevenci z hlediska kvality vyučování. Zaznamenaná videa mohou být použita jako důkaz například při fyzickém nebo psychickém napadení žáků / studentů. Můžeme polemizovat o zpochybnitelnosti těchto videí, jelikož se může jednat o předešlou provokaci a následné sestříhání videa, dále rozporuplné výpovědi (slovo proti slovu) a nepřítomnost při daném činu.

Další otázky a jim příslušící grafy (graf 1, 2 a 3) byly ryze informačního charakteru, abychom měli představu o výskytu připojení k internetu v domácnostech žáků 2. stupně, o času tráveném na internetu a využívání komunikační serverů, chatů a e-mailů, které jsou stěžejní pro kyberšikanu.

Závěr

Cílem mé práce bylo zanalyzovat interakci žáků ZŠ Nerudova a virtuálního prostoru v oblasti kyberšikany. Po provedení všech náležitých matematicko-statistických analýz jsem vyhodnotila a následně porovнала všechny údaje s výzkumem Minimalizace šikany, popřípadě zformulovala nové výsledky plynoucí z mého výzkumu.

Konečné zpracování a vyhodnocení získaných a porovnaných dat, popsané a rozebrané v praktické části mé bakalářské práce ukazuje efektivitu mého výzkumu z hlediska lokace vybraného sociálně patologického jevu ve vybrané škole. Získaná data mohou být užitečná pro budoucí využití pro porovnání s dalšími výzkumy, popřípadě na jiné účely.

Seznam použité literatury

Monografické publikace

- BYRON, D. L., BROBACK, S. *Blogy: publikuj a prosperuj*. Praha : GradaPublishing, 2008. ISBN 978-80-247-2064-7
- DEVITO, J. *Základy mezilidské komunikace. 6 vydání*. Praha : GradaPublishing, 2008. ISBN 978-80-247-2018-0
- FALTÝNEK, L. *Psychologické aspekty komunikace na internetu*. Diplomová práce. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové. Fakulta informatiky a managementu. Katedra ekonomie a managementu, 2002. Vedoucí práce PhDr. Zbyněk Vybíral, Ph.D.
- KOLÁŘ, M. *Bolest šikanování*. Praha : Portál, 2005. ISBN 80-7367-014-3
- KOUBALÍKOVÁ, S., ŠMAHEL, D. *Fenomén lhaní v prostředí internetu*. Československá psychologie, 2008, č. 3.
- PLAŇAVA, I. *Průvodce mezilidskou komunikací. Přístupy – dovednosti – pruchy*. Praha : GradaPublishing, 2005. ISBN 80-247-0858-2
- ROGERS, V. *Kyberšikana. Pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. Praha : Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-984-2
- ŠMAHEL, D. *Psychologie a internet. Děti dospělými, dospělí dětmi*. Praha: Triton s.r.o., 2003. ISBN 80-7254-360-1
- VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8
- VYBÍRAL, Z. *Psychologie komunikac.*, Praha : Portál, 2005. ISBN 80-7178-998-4

Elektronické dokumenty

- BAUGNER, M. *Co je sociální síť*. [online]. 10.11.2009. Dostupné na: <http://www.internetprovsechny.cz/socialni-sit-dobry-sluha-zly-pan/>
- BEDNÁŘ, M. *Historie vzniku internetu*. [online]. 9.7.2007. Dostupné na: <http://owebu.blogger.cz/Internet/Historie-vzniku-internetu>
- DVOŘÁK, P. *Pubertální prznění češtiny*. [online]. 21.8.2010. Dostupné na: <http://libertarian.cz/pubertalni-przneni-cestiny/>
- JANDOVÁ, L. *Závislost na internetu může obrátit život vzhůru nohama*. [online]. 11.8.2008. Dostupné na: <http://www.novinky.cz/internet-a-pc/146969-zavislost-na-internetu-muze-obratit-zivot-vzhuru-nohama.html>
- KOMZÁK, J. *Sociální vztahy na chatu*. [online]. 14.5.1999. Dostupné na: http://komzak.webz.cz/old/skola/o_chatu.html

KROULÍK, J. *Netolismus aneb Hraní na počítači může být zdraví škodlivé*. [online]. 26.10.2010. Dostupné na: <http://www.topzine.cz/netolismus-aneb-hrani-na-pocitaci-muze-byt-zdravi-skodlive>

LYNN, J. *Internet users to exceed 2 billion this year*. [online]. 19.10.2010. Dostupné na: <http://www.reuters.com/article/2010/10/19/us-telecoms-internet-idUSTRE69I24720101019?type=technologyNews>

MLČOCH, Z. *Co je ICQ, historie ICQ, zajímavosti a kuriozity*. [online]. 14.4.2008. Dostupné na: <http://www.zbynekmlcoch.cz/informace/texty/pocitace-internet/co-je-to-icq-historie-icq-zajimavosti-a-kuriozity>

PETERKOVÁ, M. *Neverbální komunikace – co prozradí gesta, mimika a postoj*. [online]. 1.9.2010. Dostupné na: <http://www.zbynekmlcoch.cz/informace/vztahy/psychologie-vztahy/neverbalni-komunikace-co-prozradi-gesta-mimika-a-postoj>

PILÁŘ, J. *Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu*. Dokument. Praha, 14.4.2004. Dostupné na: <http://aplikace.msmt.cz/HTM/PHPravidlaprorodiceadetia.htm>

POŠVIČ, K. *Počet uživatelů internetu v roce 2010 překročit 2 miliardy*. [online]. 1.2.2011. Dostupné na: <http://www.root.cz/zpravicky/pocet-uzivatelu-internetu-v-roce-2010-prekrocil-2-miliardy/>

ŠMATOLÁN, P. *Historie Facebooku*. [online]. Dostupné na: <http://www.radirna.cz/internet/historie-facebooku.html>

ZANDL, P. *Google Plus právě vyrazil vstříc osudu a Facebooku*. 28.6.2011. Dostupné na: <http://www.lupa.cz/clanky/google-plus-prave-vyrazil-vstrec-osudu-a-facebooku/>

WALLEROVÁ, R. *Učitelé si s kyberšikanou nevědí rady, děti v ní umí lépe „chodit“*. [online]. Aktualizace 4.12.2009. Dostupné na: http://zpravy.idnes.cz/ucitele-si-s-kybersikanou-nevedi-rady-deti-v-ni-umi-lepe-chodit-pbn-/domaci.aspx?c=A091204_094304_studium_jw

Bezpečný internet pro děti. [online]. 19.2.2011. Dostupné na: <http://www.bezpecnyinternet.cz/rodice/doporuceni-pro-rodice/bezpecny-internet-pro-deti.aspx>

Co je ICQ? [online]. Dostupné na: <http://1x.cz/recenze/icq.html>

Co je to červené tlačítko? [online]. 2009. Dostupné na: <http://cervene-tlacitko.saferinternet.cz/>

Co je to e-mail a jak funguje? [online]. Dostupné na: <http://help.czechia.com/clanek/co-znamena-e-mail/>

Co je to Facebook a jak ho používat? [online]. 4.6.2010. Dostupné na: <http://online-poradna.eu/co-je-to-facebook-a-jak-ho-pouzivat/>

Co je to kybergrooming? [online]. 2010-2012. Dostupné na: <http://www.nebudobet.cz/?page=kybergrooming>

Co je sexting? [online]. 2010-2012. Dostupné na: <http://www.nebudobet.cz/?page=sexting>

Česká tisková kancelář. *Závislost na internetu působí podobné změny v mozku jako alkohol nebo drogy.* [online]. ČTK, 13.1.2012. Dostupné na: <http://www.novinky.cz/internet-a-pc/256160-zavislost-na-internetu-pusobi-podobne-zmeny-v-mozku-jako-alkohol-nebo-drogy.html>

Člověk v tísní. *Kyberšikana a její prevence - příručka pro učitele.* [online]. Dostupné na: http://www.varianty.cz/download/pdf/texts_160.pdf, ISNB: 978-80-86961-78-1

Diskuzní fóra. [online]. 2007-2012. Dostupné na: <http://navody.c4.cz/diskuzni-fora>

Internet a komunikace. [online]. 27.1.2012. Dostupné na: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/internet_a_komunikace

Konzumní děti aneb komercializace dětství. Dostupné na: <http://www.youtube.com/watch?v=t38dXXCrKw0>

Linka bezpečí. [online]. Dostupné na: <http://www.linkabezpeci.cz/webmagazine/kategorie.asp?idk=194>

Občanské sdružení Aisis. Projekt *Minimalizace šikany*. Tisková konference - Kyberšikana dětí. 16.2.2010 v Umělecké kavárně Černá labuť, na Poříčí 25, Praha

O projektu. [online]. 2009. Dostupné na: <http://www.bezpecne-online.cz/pro-ucitele-a-rodice/technicka-ochrana-pocitace/rodicovska-kontrola/258-3>

Proč se naše děti svlékají na internetu? [online]. 31. 10. 2008. Dostupné na: <http://promuze.blesk.cz/clanek/pro-muze-sex-a-tabu/102665/proc-se-nase-deti-svlekaji-na-internetu.html>

Rodičovská kontrola. [online]. 19.2.2011. Dostupné na: <http://www.bezpecne-online.cz/pro-ucitele-a-rodice/technicka-ochrana-pocitace/rodicovska-kontrola/258-3>

Sociální síť [online]. 3.7.2011. Dostupné na: <http://wiki.aktualne.centrum.cz/datarama/socialni-site/>

Šikana a kyberšikana. [online]. 2009. Dostupné na: <http://proti-sikane.saferinternet.cz/sikana-a-kybersikana>

Seznam příloh

Příloha č. 1 - Dotazník

Příloha č. 2 - Výsledky tabulky

Příloha č. 1 (dotazník)

Krásný den, mé jméno je Petra Horváthová a jsem studentkou Jihočeské Univerzity v Českých Budějovicích. Momentálně zpracovávám svou bakalářskou práci, jejíž součástí je následující dotazník. Ráda bych Vás poprosila o jeho vyplnění, které by nemělo trvat déle než 10 minut.

Dotazník je anonymní, takže se nebojte odpovídat pravdivě, dle vlastního uvážení.

1. Máš doma počítač s připojením na internet?
a) ano b) ne
2. Jak často trávíš čas na internetu (včetně komunikace i surfování)?
a) přibližně 5 hodin měsíčně
b) přibližně 5 hodin týdně
c) méně než 5 hodin denně
d) více než 5 hodin denně, kolik?
3. Využíváš komunikační servery, chaty a e-mail ke své komunikaci s ostatními?
a) ne
b) ano - zakroužkuj, prosím které b.a) Facebook, Twitter, Google +
b.b) Skype, ICQ
b.c) e-mail
b.d) chat
b.e) jiné:
4. Znáš pojem kyberšikana?
a) ano
b) nejsem si jist/a
c) ne
5. Setkal/a jsi se někdy osobně (týkající se tebe nebo tvých známých) s kyberšikanou?
a) ano
b) ne
6. Kde jsi se o kyberšikaně dozvěděl/a / slyšel?
a) ve škole, na přednášce
b) od rodičů
c) od kamaráda
d) z médií
e) jiné
7. Stal/a jsi se v posledním roce obětí/svědkiem/agresorem kyberšikany? (více odpovědí)
a) obětí ano ne
b) svědkem ano ne
c) agresorem ano ne
8. Jestli ano, tak s kterými projevy kyberšikany?
.....
.....
.....
9. Pokud si zažil/a kyberšikanu osobně nebo jenom jako divák, jak si postupoval?
a) informoval/a jsi dospělou osobu, která problém řešila
b) informoval/a jsi dospělou osobu, ale ta problém dále neřešila
c) snažil/a jsi se vyřešit problém sám/sama
d) nikomu jsi to neřekl/a, nechal/a jsi si to pro sebe
10. Co všechno bys byl/a ochoten/ochotna poskytnout lidem na internetu, v případě že je osobně neznáš?
a) jméno (křestní jméno nebo příjmení)
b) adresu
c) datum narození, popřípadě tvůj věk

- d) telefonní kontakt
- e) tvoje fotografie, videozáznamy
- f) návrh osobního setkání
- g) neposkytl/a bych žádný z těchto údajů

11. Prosím odpověz na následující tvrzení dle vlastního uvážení:

<u>Tvrzení</u>	<u>určitě ano</u>	<u>spíše ano</u>	<u>spíše ne</u>	<u>určitě ne</u>	<u>nevím</u>
Cítil bych se strašně, pokud bych někoho zesměšňoval a ponižoval na internetu					
Ten, kdo někoho kyberšikanuje, mu chce hlavně ublížit					
Kyberšikanovat někoho je snažší, než šikanovat někoho tváří v tvář					
Kyberšikan je velice nebezpečná					
Ten, kdo kyberšikanuje, to většinou dělá proto, aby pobavil ostatní					
Oběti kyberšikanů jsou slabé					
Mám strach z kyberšikanů					
Kyberšikan je mnohem horší než šikan tváří v tvář					
Kyberšikan se dá snadno zabránit					
Pokud mi někdo pošle odkaz na směšné video učitele nebo spolužáka, podívám se na to					
Natáčet tajně učitele na video je velká zábava					
Oběti kyberšikanů si za to často mohou sami					
Je vzrušující někoho kyberšikanovat					
Kyberšikan je legrace					

12. Kdyby jsi se stal/a obětí nebo svědkem kyberšikanů, koho by si informoval/a o svém problému a trápení?

- a) rodiče
- b) kamarádka/kamarádka
- c) třídního učitele nebo jiného pracovníka školy
- d) sourozence
- e) nikomu bych to neřekl/a

13. Zažil/a jsi někdy kyberšikanu učitelů (tajné natáčení videozáznamů, fotografií, umístění na internet)?

- a) ano, několikrát
- b) ano, jednou
- c) ne

14. Kde se tato kyberšikan učitele odehrála?

- a) u nás na škole
- b) na škole kamaráda / známého
- c) neslyšel jsem o ní

15. Proč si myslíš, že agresori své oběti kyberšikanují?

.....

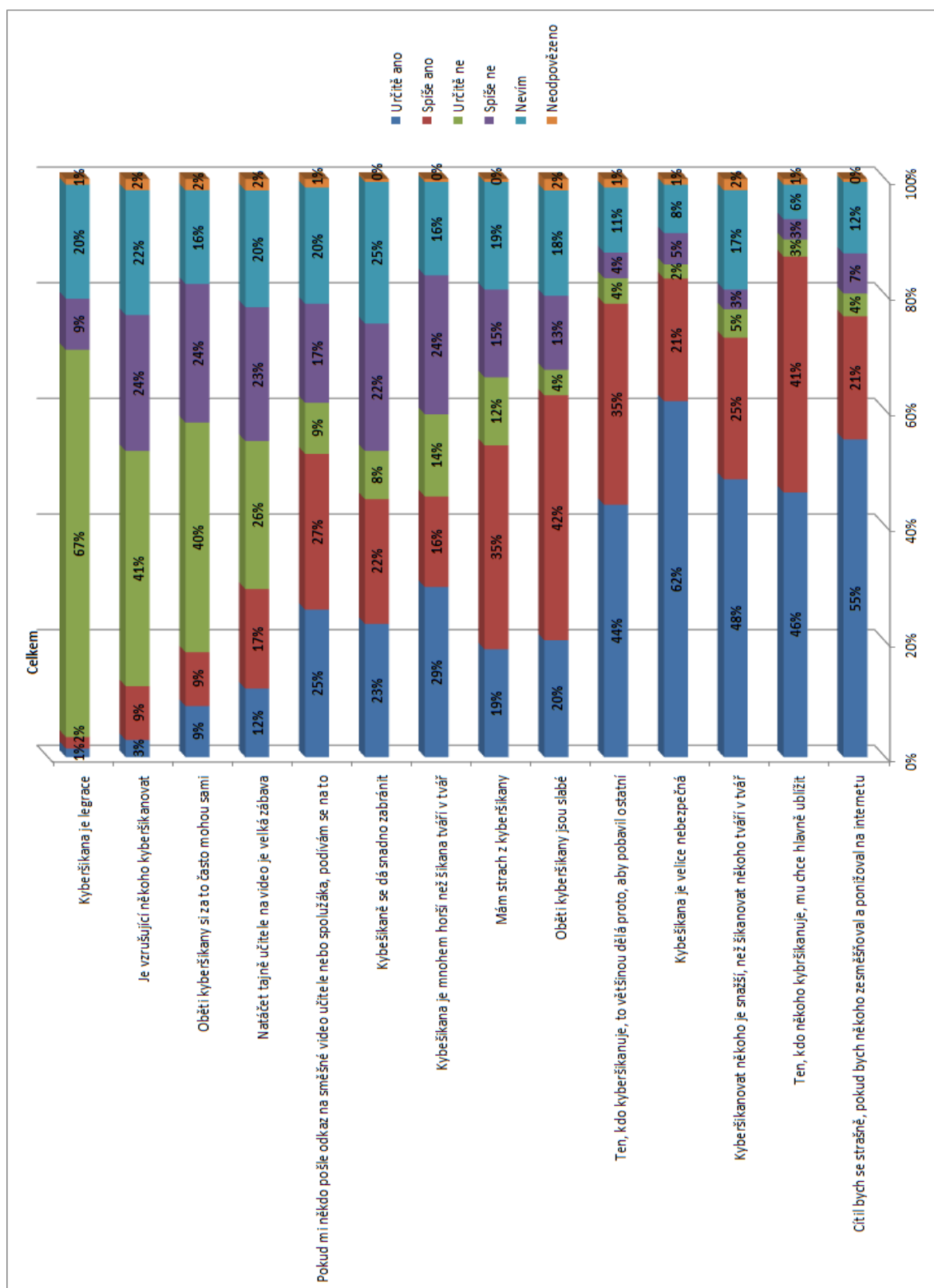
.....

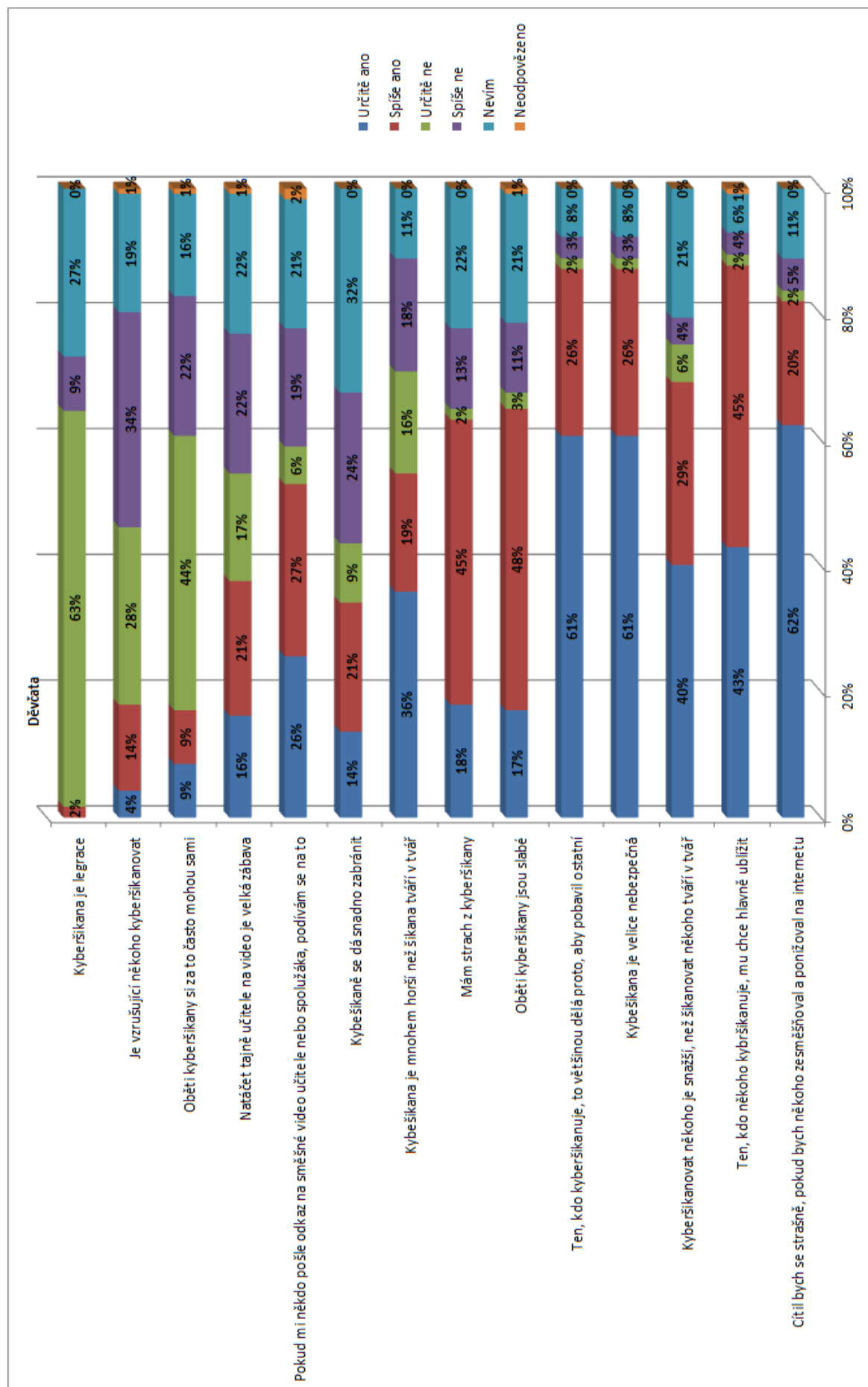
16. Jsem: a) chlapec b) dívka

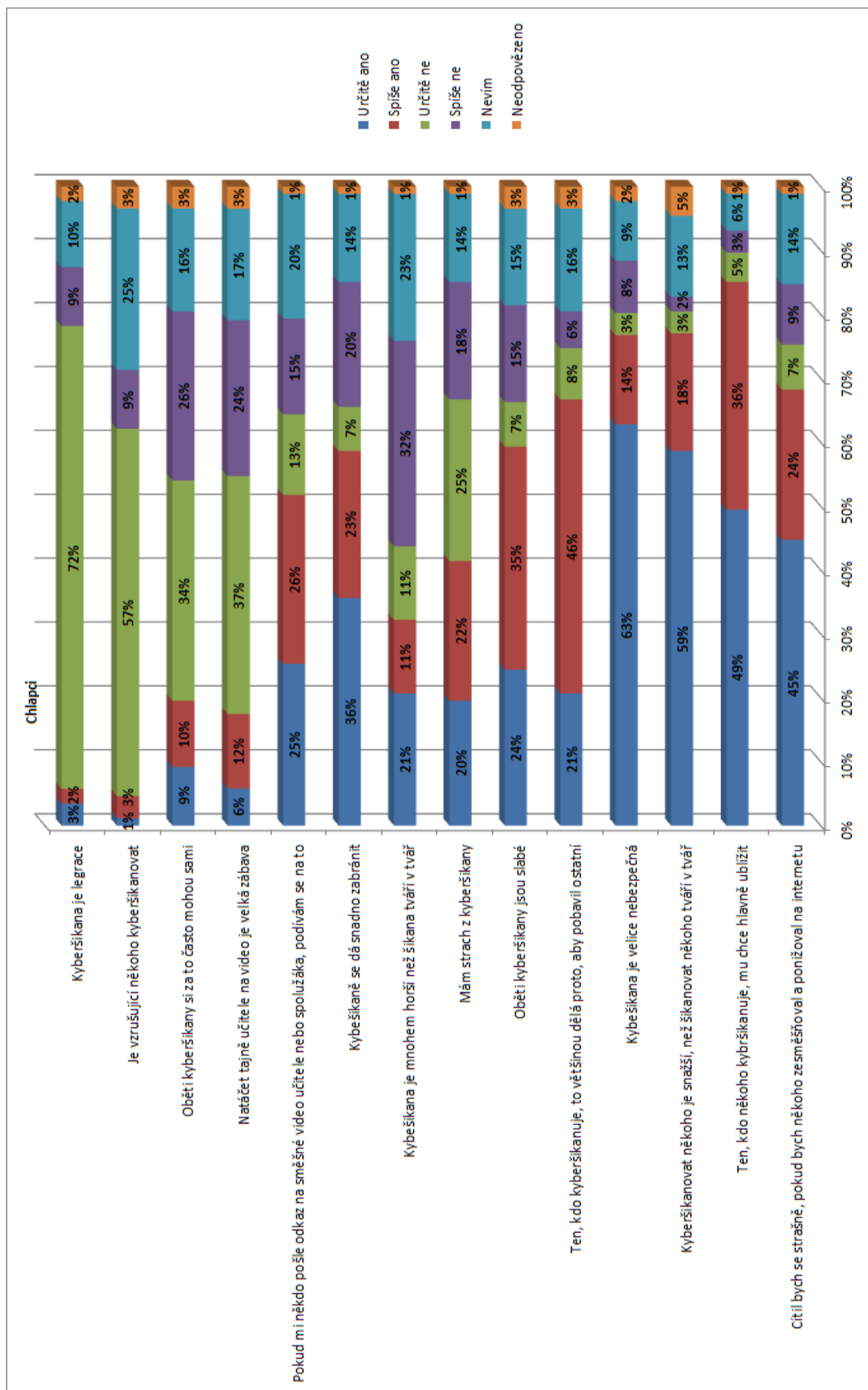
17. Kolik ti je let? _____
18. Třída: a) 6. třída b) 7. třída
c) 8. třída d) 9. třída

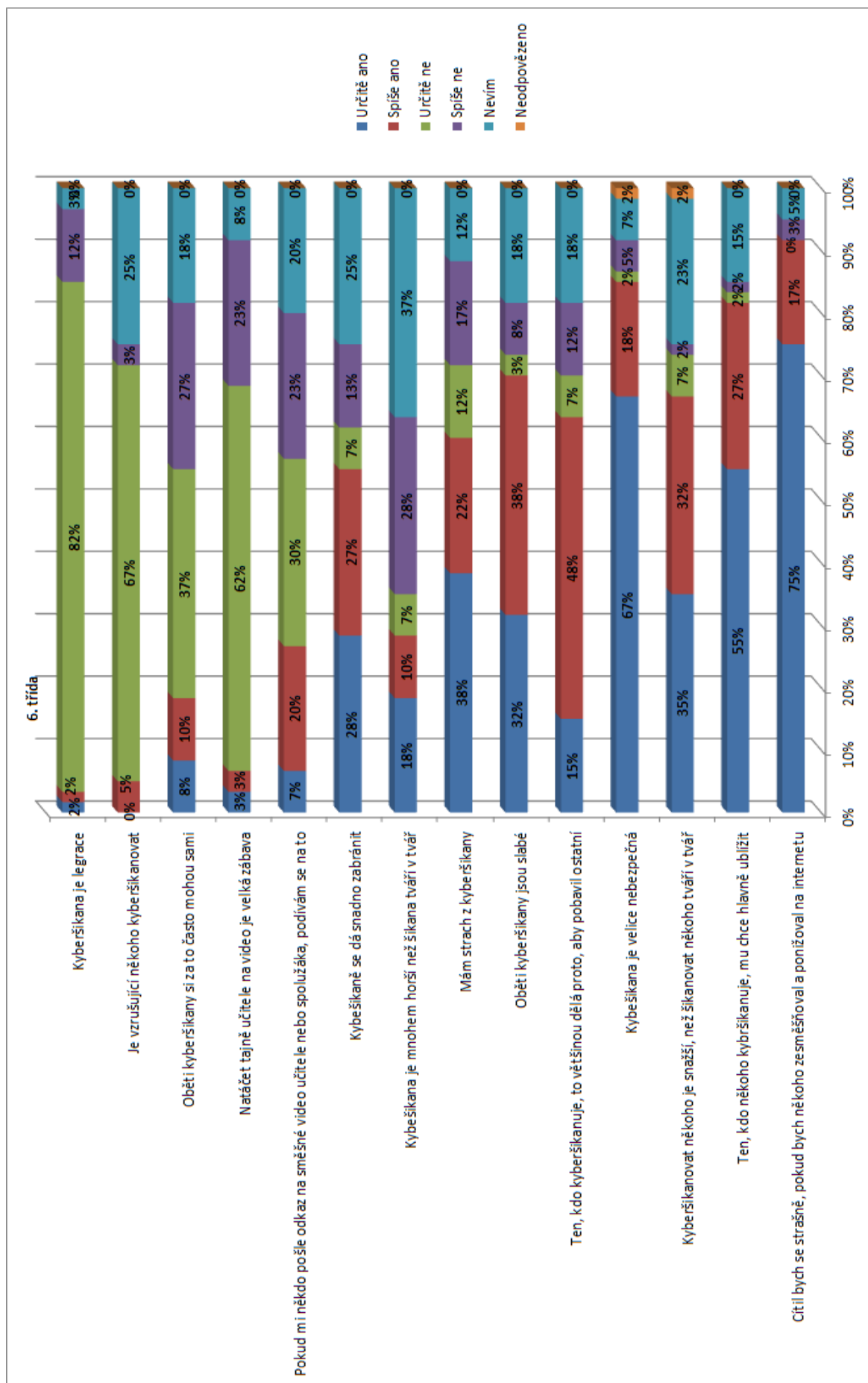
Děkuji Vám za spolupráci!

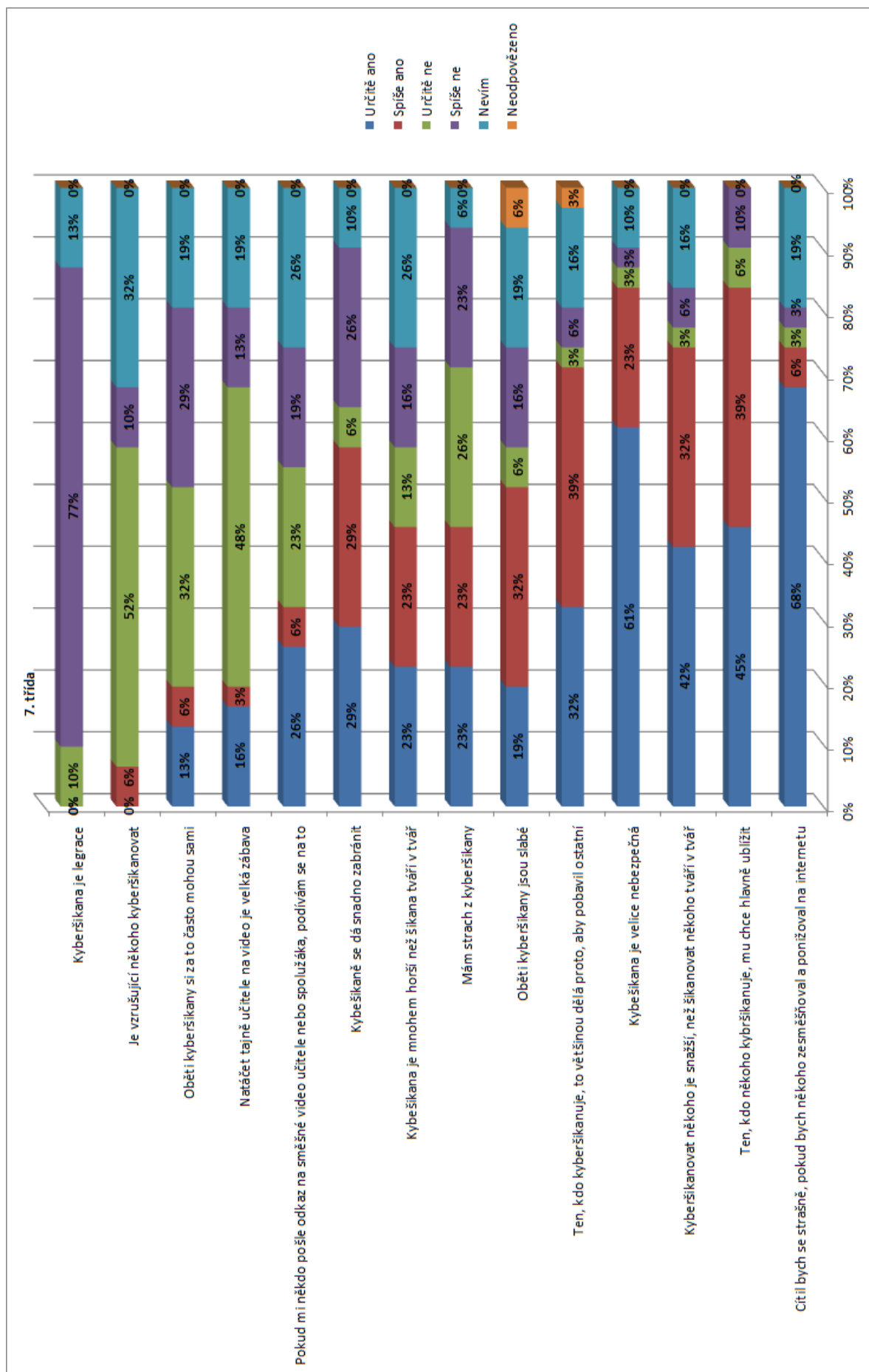
Příloha č. 2 (výsledky tabulky)

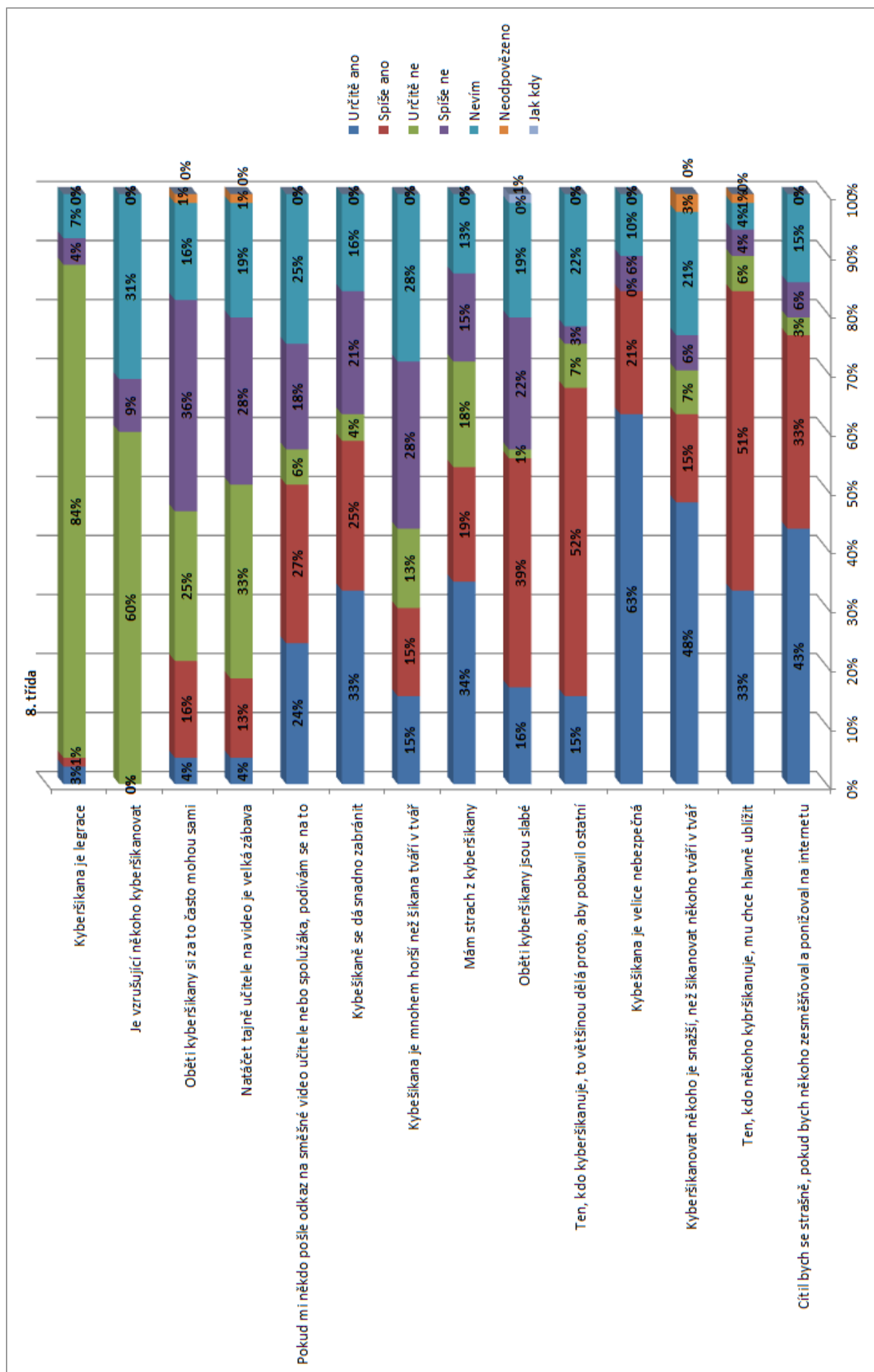

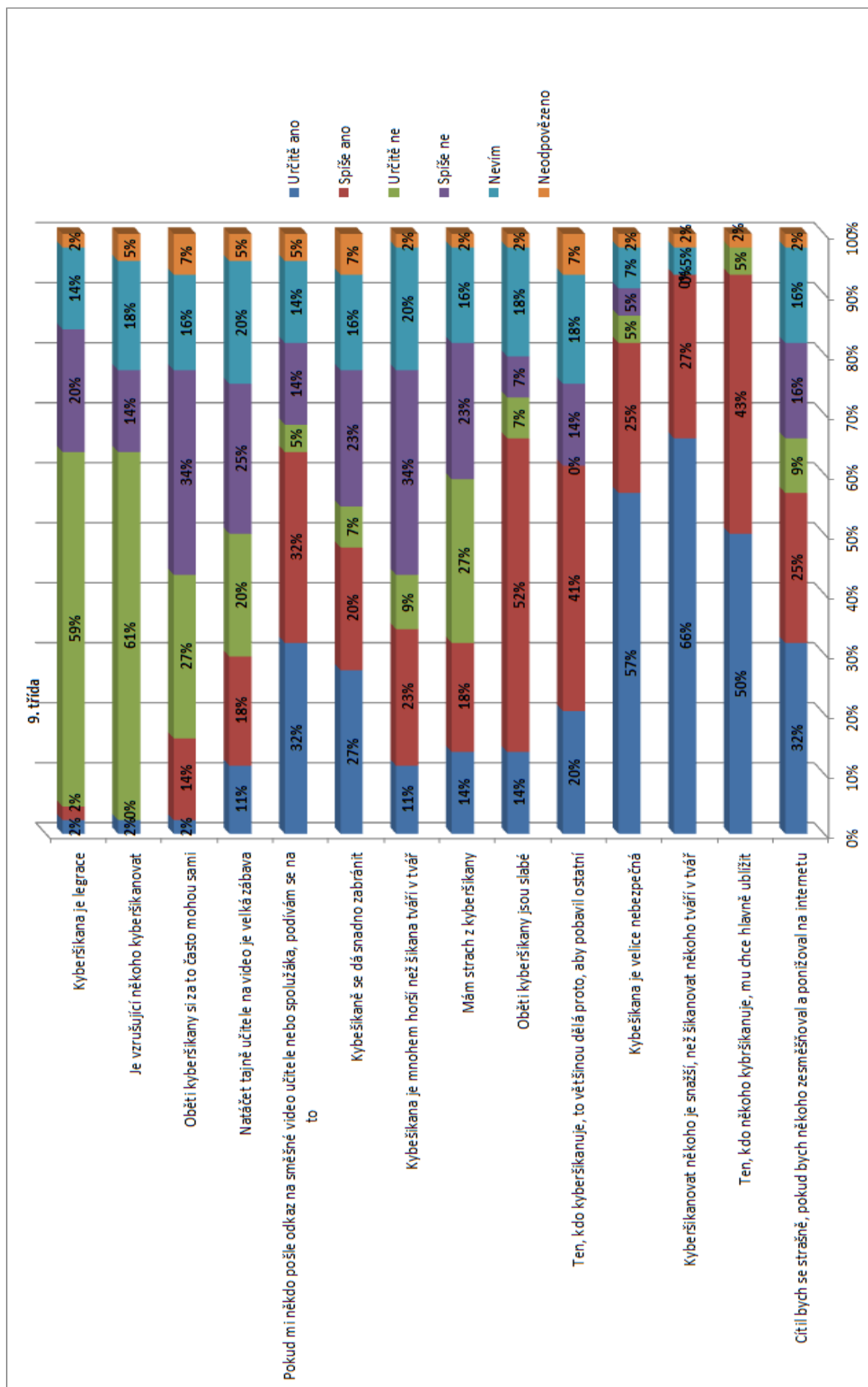

Abstrakt

HORVÁTHOVÁ, P. *Výskyt kyberšikany a její znalost na základní škole Nerudova 9 v Českých Budějovicích*. České Budějovice 2013. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedou práce Mgr. Lucie Maliňáková.

Klíčová slova: kyberšikana, šikana, základní škola, sociálně-patologické jevy

Práce zkoumá znalost a výskyt kyberšikany na vybrané základní škole v Českých Budějovicích. V teoretické části se zaměřuji na základní pojmy týkající se kyberšikany, zejména na komunikaci a prostředí Internetu, ve kterém ke kyberšikaně dochází. Najdeme zde i popis dalších rizik, se kterými se mohou uživatelé internetu dostat do kontaktu. V praktické části najdeme vyhodnocení provedeného výzkumu, rozbor jednotlivých otázek a verifikaci daných hypotéz.

Z výzkumu můžeme zjistit, jaká je znalost pojmu kyberšikana mezi žáky 2. stupně ZŠ Nerudova, kolik procent z nich kyberšikanu zažilo, jestli považují kyberšikanu za nebezpečnou a jak se k ní staví jako ke zdroji zábavy. Uvidíme rovněž, kde se žáci o kyberšikaně dověděli, komu se svěřili, pokud se stali svědkem nebo obětí a kolik toho vědí o kyberšikaně učitelů.

Abstract

HORVATHOVA, P. *The Occurrence of Cyberbullying And Its Knowledge at The Primary School Nerudova 9 in Ceske Budejovice*. Ceske Budejovice 2013. Bachelor thesis. South Bohemian University in Ceske Budejovice. Theological faculty. Department of practical theology. Thesis leader Mgr. Lucie Malinakova.

Key words: cyberbullying, bullying, primary school, social-pathologic phenomenon

The thesis analyses the knowledge and occurrence of cyberbullying at the chosen primary school in Ceske Budejovice. I focus on the basic terms related to cyberbullying in the theoretical part of my thesis, especially on communication by means of Internet, where cyberbullying occurs the most. We can also find there a description of other risks which can internet users get in touch with. There are the assessment of my research, the analysis of individual questions and the verification of given hypotheses in the practical part of my thesis.

During my research I have found out, what knowledge the pupils of higher grades of the primary school Nerudova have about the term cyberbullying, how many percent of the pupils experienced cyberbullying, whether the pupils regard cyberbullying as dangerous and what their attitude is to cyberbullying presented as a source of entertainment. We can also get to know where the pupils heard about cyberbullying, who they confided to, if they became a witnesses or a victims of cyberbullying and last but not least, how much do the pupils know about cyberbullying of teachers.